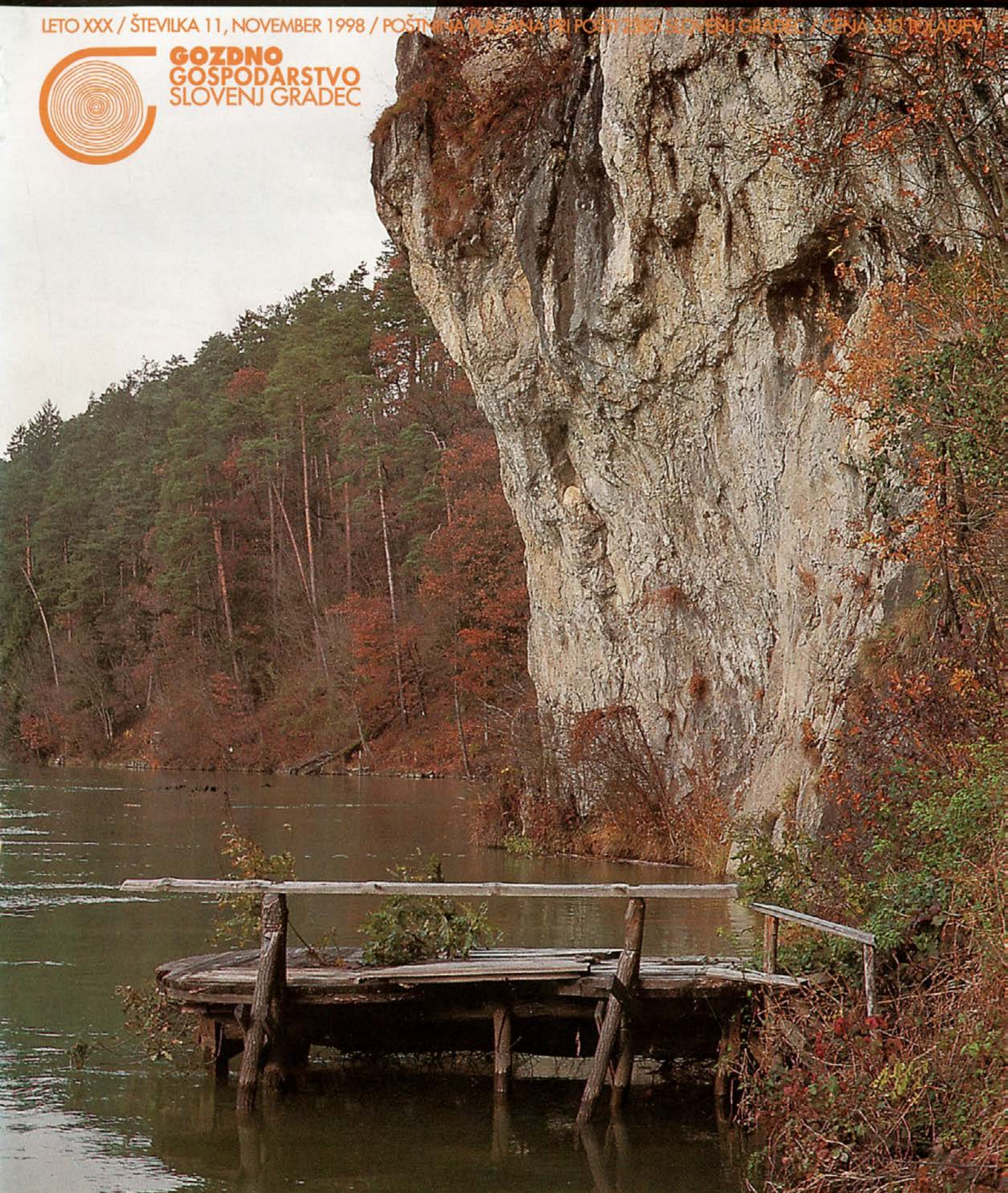

VLARNA

LETO XXX / ŠTEVILKA 11, NOVEMBER 1998 / POŠTNA POKLONICA PRI POŠTI 2301 SLOVENJ GRADEC / CENA 230 TOLARJEV

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

HUBERT DOLINSEK, dipl. inž. gozdarstvo

GOZDNO GOSPODARSTVO ZAKLJUČUJE NAČRTOVANI OBSEG DEL ZA 1998

V državnih gozdovih bodo sečnje in gojitvena vlaganja dosežena v planiranem obsegu.

Načrtovanih cest in vlak v državnih gozdovih nismo gradili, ker se s Skladom kmetijskih zemljišč in gozdov RS, ki je investitor, nismo uspeli dogovoriti.

Pričakujemo, da bomo te prometnice zgradili v prihodnjem letu. S tem bomo odprli gozdne predele na območju Uršlje gore in Smrekovca za normalno gospodarjenje in tako znižali stroške poslovanja.

Pri odkupu lesa na panju in ob kamionski cesti nismo dosegli načrtovanih količin. Ugotavljamo, da je povpraševanje po gozdnih sortimentih veliko večje od ponudbe, zato cene presegajo naše možnosti.

Podobne razmere so tudi pri žaganem lesu.

Dela na vzdrževanju gozdnih cest so pri kraju. Pluženje cest je v teku - pogodbe z občinami so sklenjene do konca zimske sezone 1998/99.

Večino objektov visokih gradenj zaključujemo. Dela bomo nadaljevali le na poslovno-stanovanjskem centru v Slovenj Gradcu in na eni individualni hiši.

Za zimsko obdobje imamo dogovor o zaposlitvi naših delavcev na žičnicah - za žičničarje in teptalce prog - na Kopah.

Načrtovane investicije in investicijska vzdrževalna dela smo v celoti opravili.

Največja naložba v novo dejavnost je bila „decimirnica“, ki je začela obratovati v mesecu novembru. V njej izdelujemo bukove elemente za pohištveno industrijo. V decimirnici smo zaposlili 12 delavcev z omejeno delazmožnostjo.

Delavci našega invalidskega podjetja GG-INPO so se vključili tudi v javna dela pri čiščenju pohorskih planj, ki jih je finansiral Zavod za zaposlovanje in Občina Mislinja.

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec d.d. ob pregledu doseženih rezultatov za letošnje leto postavlja osnove in proučuje pogoje poslovanja za prihodnje leto.

1. Odstranjanje mostnic na cesti Kapelca - Breznik

2. Asfaltiranje ceste Vrhe - Sv. Neža

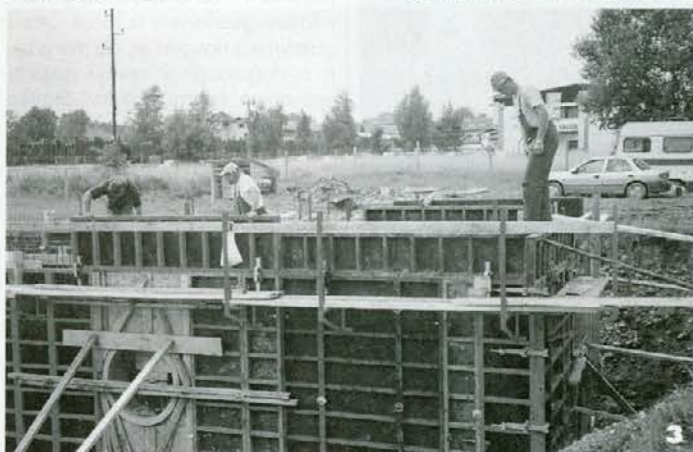
3. Izolektor Slovenj Gradec - opaž z jeklenimi opaži

4. Most : Jazbina

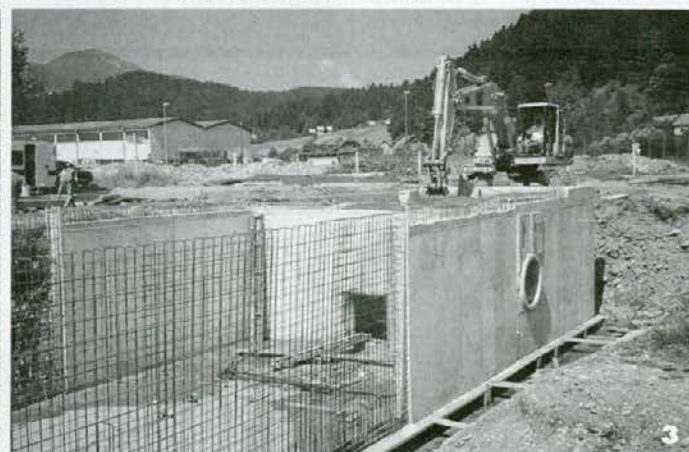
Foto: Edo Kotnik

2

3

3

V letu 1998 je poslovna enota Gradnje izvajala tako nizke kot visoke gradnje v vseh občinah na Koroškem. Dela na visokih gradnjah pa smo izvajali tudi izven območja našega podjetja (Maribor, Ljubljana, Slovenska Bistrica in Slovenske Konjice).

Poleg tega, da smo vzdrževane gozdne ceste na območju našega podjetja delali, smo opravili tudi: rekonstrukcije cest, izgradnjo kanalizacije, mostov, pločnikov, igrišča, parkirišča.

Ob zaključku gradbene sezone z veseljem ugotavljamo, da smo vsa dela opravili uspešno in v določenem roku. Se posebej smo zadovoljni, da smo opravili vsa naročena dela pri rednem vzdrževanju gozdnih cest in, da smo zagotovili prevoznost cest po zadnji vodni ujmi v občinah Slovenj Gradec in Mislinja.

Ravno tako smo dobro pripravljene za zimsko vzdrževanje gozdnih cest.

4

STROKOVNO POTEKANJE PO IDRIJSKIH GOZDOVIH

GORAZD MLINŠEK, dipl.ing.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Najlepše je doma, toda lepo je tudi drugje. Da je res tako, so se lahko prepričali tudi lastniki gozdov, ki so se udeležili strokovne ekscurzije po idrijskih gozdovih. Gozdarji Zavoda za gozdove Slovenije iz Črne so ob pomoči strokovnih kolegov iz Idrije organizirali ekscurzijo v zahodni del Slovenije. Poleg internih gozdnogojitvenih in drugih predavanj ter seminarjev so sestavni del programa javne gozdarske službe tudi strokovne ekscurzije izven domačega plota. Želimo, da bi se naših ekscurzij udeležilo čimveč lastnikov gozdov, vendar je organizacija takšnih strokovnih potepanj zelo draga. Pa tudi vodenje zelo velike skupine ni racionalno, saj je zelo številčna skupina manj poslušna kot manjša.

Tako so gozdarji iz Črne 3. novembra organizirali strokovno ekscurzijo v idrijske gozdove, katere se je udeležilo iz vsakega revirja manjše število kmetov. Skupaj nas je bilo petdeset. Na pot smo se podali z avtobusom zasebnega podjetja Plamen iz Otiškega vrha.

In zakaj smo se odločili, da popeljemo koroške kmete v Idrijo in njeno okolico? Glavni vzroki za to so naslednji: Idrija je staro rudarsko mesto, v katerem so imeli prav tako velike težave z onesnaženjem okolja kot prebivalci Mežiške doline. Pravočasno in načrtno so pričeli ob podpori države zapirati rudnik živega srebra. V dvajsetih letih jim je uspelo zdravju škodljivo industrijo preoblikovati v manjša ekološko bolj čista podjetja. Danes v Idriji nimajo težav z nezaposlenostjo. Izkoristili so tudi lepo naravo za najrazličnejše prijetne oblike turizma.

Gozdarstvo je v Idriji tesno povezano z rudarstvom. Gozdarji so v Idriji v preteklosti imeli veliko veljavo, saj je rudnik živega srebra potreboval ogromne količine lesa. Da so bile trajno zagotovljene količine lesa, so morali z gozdom načrtno gospodariti. V času Avstro-Ogrske je država vse gozdove okoli Idrije kupila, da so v njih lažje gospodarili. Zdrav odnos starejših in mlajših gozdarskih strokovnjakov v idrijskih gozdovih je zelo lepo viden tudi danes. Kmetom iz zasmrečene Koroške smo želeli pokazati tudi bukove gozdove, v katerih lahko s strpnostjo znežuješ kvalitetna drevesa. Celoten strokovni program je bil popestren z najrazličnejšimi zgodovinskimi in narav-

Prisluhnili smo gozdarskemu razglabljanju o gospodarjenju z bukovimi se-stoji v revirju Vojsko. Foto: Gorazd Mlinšek

Pogled na delno oblačno Idrijo je bil tudi zanimiv. Foto: Gorazd Mlinšek

nimi zanimivostmi tega gozdarsko-rudarskega območja.

Pred nami je bil zelo zanimiv naporen dan, zato smo iz Črne krenili že v zgodnjih jutranjih urah. Da bi čimprej prišli na cilj, obšli pa smo tudi jutranji prometni zamašek pred Ljubljano, smo se zapeljali čez Sleme, Šoštanj, Črniivec v Škofjo Loko in čez Žiri v Idrijo. Vreme nam ni bilo najbolj naklonjeno. Tako smo si predstav-

jali krajinske lepote Kamniških alp in Julijcev kar v domišljiji. Kljub slabi vidljivosti smo za vsakim prevoženim kilometrom ugotavljali, kako pestra je naša Slovenija. Manj kot uro vožnje smo potrebovali, da smo iz strmih varovalnih gozdnatih pobočij Kamniških planin čez nižinske smledniške gozdove prišli v gričevnat in hribovit gozdat svet Poljanske doline. Vožnja skozi Žiri in spust v Idrijo je

bila bolj počasna, pa ne zato, da bi v miru uživali ob pogledih na divjo pokrajino. Vzrok za to ni bil šofer, ampak zelo ozka in vijugasta cesta čez strma pobočja. Marsikateremu je kdaj zastal dih, samo šoferju ne. V Idriji smo se oddahnili in vsi hkrati priznali, da imamo odličnega šiferja. Vozil je namreč velik avtobus. Na vprašanje, ali se bo še kdaj podal po tej šofersko zahtevni poti, mi ni dal odgovora.

V Idriji se nismo ustavljali. Mudilo se nam je na Godovič, kjer sta nas čakala gozdarja Silvij Blaj in Stanko Griselj. Tu je prevzel vodstvo Silvij, ki je že osem let v pokoju, kljub temu pa je še z vso vnemo predan gozdu in gozdarstvu, predvsem pa Idriji. Pogloblja se v preteklo in sedanjo zgodovino. Ne sramuje se svojega stanovskega porekla in rad priskoči na pomoč mlajšim gozdarjem iz Idrije. Stara gozdarska navada je, da mora biti o dogajanjih v revirju najprej seznanjen revirni gozdar. Stanko je bil tudi glavni organizator celotne strokovne poti, saj sam kot revirni gozdar te kraje najbolj dobro pozna. Zelel je marsikaj povedati, pa ni utegnil, saj je bil Silvij poln energije in ni mu zmanjkalo besed od dopoldneva pa vse do trde teme. Veliko zanimivega nam je povedal.

Iz Godoviča smo se peljali po manjši kraški planoti Dole. Ta valoviti svet je poseljen s posameznimi kmetijami. Kmetje živijo tu predvsem od živinoreje, čeprav so tudi lastniki gozdov. Starejši med njimi so bili v času 2. svetovne vojne tudi v italijanski vojski in dobivajo danes lepo italijansko vojaško popkajino. Gozd jim je zlata rezerva. Mešani gozdovi smreke, jelke, predvsem pa bukve, varujejo strma pobočja na žirovski strani planote. Iglavce so v času Avstro-Ogrske posadili, naravno je tu rastišče bukve.

Mnogo smo slišali o zgodovini rudarstva in gozdarstva Idrije. Tradicija petstoletnega rudarjenja v rudniku živega srebra je pustila svoj pečat pod in nad zemljo. Sedemsto kilometrov rovov so izkopali pod Idrijo.

Idrija je bila v preteklosti zelo zanimiva za severno Evropo, zato so finančno podpirali razvoj rudarjenja. Po izgradnji železnice iz Ljubljane v Trst je dala Marija Terezija leta 1746 zgraditi cesto iz Logatca v Idrijo. Prvotno so tvorili

nadaljevanje na strani 5

nadaljevanje s strani 4

Živo srebro v jeklenkah, zavitih v ovčje kože s konji iz Idrije čez Ljubelj. Z izgradnjo poti proti Godoviču pa je potoval živosrebrni tovor po železnici v Trst. Les in voda sta omogočila razvoj rudarstva, pa tudi razvoj raziskovalne dejavnosti je zelo pripomogel, da se je Idrija razvijala. Prvi parni stroj je bil v Idriji narejen že leta 1782. V tem rudarskem mestu so delovali mnogi znanstveniki. Za gozdarje je bil zelo zanimiv zdravnik Scopoli, ki je v Idriji živel kar 16 let in je odkril in opisal 1200 rastlin (l. 1762), ki so rastle na Krajskem. 10 000 do 20 000 m³ lesa so letno potrebovali v rudniku. Les so morali spraviti po strmih globačah idrijskega gorovja v dolino. Vlak in cest še ni bilo, zato so koristili vodno silo. Že leta 1779 so po načrtih Jožefa Mraka (1709 - 1786) zgradili kamnite pregrade - zadrževalnike vode, ki so jih uporabljali za plavljenje lesa do mesta Idrija. Še bolj veličastne pa so Putrihove klavže, imenovane kar slovenske piramide. Prve lesene grablje za lovljenje lesa so naredili v Idriji že leta 1522. Težko je bilo delo pod zemljo, zelo nevarno pa je bilo tudi v gozdu. 1200 delavcev je delalo v rudniku, 300 do 400 pa v gozdovih. Danes je rudnik v zapiranju, kljub temu pa ostaja Idrija z okolico zgodovinski in tehnični muzej, ki privablja v ozko dolino Idrije mnoge turiste. Močan poznopopoldanski dež nam je preprečil nadaljne razglabljanje v gozdu. V nekdanji logarnici na Krekovčah, ki je danes last Zavoda za gozdove Slovenije in zanjo ni denarja, da bi jo popravili, so nas sprejeli gozdarji javne gozdarske službe gozdnogospodarskega območja Tolmin. Seznanili so nas s 150 000 ha velikim gozdnogospodarskim območjem, postregli pa so nas tudi z okusno malico. Dež nam ni vzel volje do spoznavanja novih krajev in zanimivosti. Ogledali smo si Putrihove klavže, v mraku pa smo zrl v nemirno vodo divjega jezera, ki je muzej v naravi. V večernih urah smo „zašpili“ našo pot v Idriji in si dopolnili prijetne vtise s strokovnega potepanja po idrijskih gozdovih s sprehodom in ogledom Antonijevega rova.

Polni najrazličnejših vtisov, predvsem pa utrujeni, smo se vrnili na Koroško po polnoči. Upam, da so bili udeleženci ekskurzije zadovoljni z organizacijo. Da pa smo se lahko podali na to zanimivo pot, sta v veliki meri pripomogla župana Črne in Mežice. Za finančno pomoč se v imenu črnjanskih gozdarjev prav lepo zahvaljujem!

GOZDNA UČNA POT PANOVEC

GORAZD MLINŠEK, dipl.ing.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Morda vas bo v hladnih zimskih dneh pot zapeljala na Goriško. Po napornem nakupovanju v naši in italijanski Gorici vam bo sprehod po gozdni učni poti Panovec zelo prijal.

Leta 1981 so novogoriški gozdarji uredili v zaokroženem gozdnem kompleksu Panovec, nedaleč od Nove Gorice 1300 metrov dolgo učno pot.

Gozd Panovec je z gozdno učno potjo razglašen za naravni spomenik. Pot je obiskana skozi vse leto, najbolj pa v času šolskega pouka.

Po poti vas lahko organizirano vodijo gozdarji javne gozdarske službe krajevne enote Gorica, ki imajo svoj sedež v neposredni bližini tega učnega objekta.

Če pa se boste po tej zanimivi poti podali sami, vam bo v veliko pomoč vodnik po učni poti. Ne boste se izgubili, saj je pot označena s simbolom poti - listom zimzelene bodike. Spoznali boste tudi domače in tuje drevesne in grmovne vrste, katere ne rastejo v našem hladnem podnebjju.

V oktobru sem prehodil pot tudi sam in se prepričal, da se na njej še marsikaj zanimivega naučiš o gozdu. Seznanil pa sem se tudi s težavami, katere spremljajo vzdrževanje gozdnih in drugih naravoslovnih učnih poti. Kljub mnogoštevilnemu obisku je ta pot zadnje čase slabo vzdrževana. Goriški gozdarski kolegi so mi pojamrali, da za vzdrževanje te poti ni zadosti denarja.

Če pa ne boste utegnili obiskati te zimzelene učne poti, vas vabim, da se podate na naše učne poti v Črno, Navrški vrh, Radlje, Vuzenico ali Šmartno pri Slovenj Gradcu.

Začetek gozdne učne poti Panovec

▲ ▼ Foto: Gorazd Mlinšek

Eno izmed stojišč na gozdni učni poti Panovec.

JESENSKE TEŽAVE V GOZDU

MILKO PEČOLER

▲ Iz zdravih dreves bi dobili zelo kvalitetno hlodovino.
Urejeno žarišče lubadark na Črneški gori. ►
Foto.: Mirko Pečoler

Letošnje leto je bilo zaradi neprimernih vremenskih razmer neugodno za razvoj podlubnikov. Gozdarji smo pričakovali zelo oslabele napade lubadarjev druge generacije. Naša prognoza o slabem naletu je bila potrjena tudi s slabim „ulovom“ malega in velikega lubadarja v lovne pasti (črne plastične škatle s feromoni).

V naravi so prisotna tudi presenečenja. Tako so nas presenetile v oktobru in novembru posamezne smreke, olupljene in v krošnji še zelene. V slabše vitalnih predelih gozda so se v manjšem številu pojavile lubadarke.

Dve izmed lubadarskih gnezd sta se pojavili v jesenskem času tudi na Črneški gori. Zaradi napada velikega lubadarja so morali posekati več kot 110 m³ smrekovih dreves.

Vrednost zdravih dreves z zelo kvalitetnim lesom se je zaradi napada podlubnikov in sekundarnega napada gliv zelo zmanjšala.

Z ureditvijo žarišča naloga gozdarja še ni zaključena. Lastnik gozda in gozdar morata biti še naprej pozorna na nadaljnje dogajanje okrog nastalega žarišča. V spomladanskem času bo potrebno položiti kontrolno - lovna drevesa. Če bo nalet velik, bo potrebno takoj ukrepati!

koroška banka

Koroška banka d.d., Slovenj Gradec,
bančna skupina Nove Ljubljanske banke

PRIBLIŽUJE SE ČAS PRAZNIČNIH IN NOVOLETNIH NAKUPOV

V KOROŠKI BANKI
SMO ZA VAS PRIPRAVILI
PONUDBO ZELO UGODNIH POSOJIL
Z OBRETNOSTI MERO OD TOM + 3,90%.

PODROBNEJŠA POJASNILA SO VAM NA VOLJO V VSEH ENOTAH
KOROŠKE BANKE D.D.

V a š a b a n k a
Koroška banka d.d.
Slovenj Gradec

STARO IN NOVO VODSTVO ZAVODA ZA GOZDOVE SLOVENIJE - OBMOČNE ENOTE SLOVENJ GRADEC

KAREL ZAGORC, dipl. inž. gozd. ☎ Zavod za gozdove Slovenije, območna enota Slovenj Gradec

Na podlagi Zakona o gozdovih in Statuta Zavoda za gozdove Slovenije je bil imenovan prvi Svet Zavoda za gozdove, Območne enote Slovenj Gradec, ki se je sestel na prvi seji 10.5.1994. Za predsednika Sveta je bil izvoljen g. Jože Jeromel, inž.gozd., za namestnika g. Drago Jurhar in za predstavnika območne enote v svetu zavoda g. Alojz Grabner. Na naslednjih sejah je imenoval za vodjo OE Slovenj Gradec g. spec. Milana Tretjaka, dipl.inž.gozd. in Strokovni svet OE Slovenj Gradec.

Na 16 rednih in 2 korespondenčnih sejah je obravnaval in sprejemal sklepe o zadevah, za katere je pristojen in zadolžen, da jih obravnava:

vsako leto predlog programa dela in finančni načrt območne enote ter poročila o opravljenem delu območne enote. Sprejel je gozdnogospodarska načrta GGE Radlje levi breg in GGE Radlje desni breg. Obravnaval in določil je osnutke in predloge gozdnogospodarskih načrtov gozdnogospodarskih enot Mislinja, Paški Kozjak in Pohorje.

Obravnaval in sprejemal je letne načrte in srednjeročni lovskogojitveni načrt. Poleg teh rednih dejavnosti je obravnaval mnoge druge zadeve, v prvem in drugem letu delovanja razne akte, ki so potrebni za delovanje Zavoda za gozdove (Statut, Poslovnik) in številne druge stvari, s čimer je usmerjal delo območne enote in ki so pomembne za lastnike gozdov in zaposlene:

številne zadeve v zvezi z divjadjo in lovstvom (odstrel divjadi, škode po divjadi in odškodnine, lovski zakon, popolni odstrel muflonov na področju Uršlje gore idr.)

sonaravno gospodarjenje z gozdovi,

škode v gozdovih pri različnih sistemih gospodarjenja, nabiranje gob in gozdnih sadežev, prepoved vožnje z motornimi vozili izven cest,

požarno varstvo gozdov, zaraščanje pohorskih planj in krčite nižinskih gozdov,

sodelovanje zavoda z ministrstvom in Skladom kmetijskih zemljišč in gozdov, spremljal je nastajanje Kmetijsko-

gozdarske zbornice, službena potovanja in druge stvari. Vse seje so bile sklepčne.

Prvemu svetu je mandat potekel 10.5.1998.

Članom sveta se za njihovo vestno in prizadevno delo najlepše zahvaljujemo.

Kar nekaj mesecev pred iztekom mandata prvemu svetu OE Slovenj Gradec, so stekle aktivnosti, da so pristojni organi imenovali člane novega sveta Zavoda za gozdove Slovenije, Območne enote Slovenj Gradec.

V skladu s statutom so izbrale tri predstavnike lastnikov gozdov:

Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije je določil za svojega predstavnika g. Franca Nabernika, dipl.inž.gozd., Slovenska kmečka zveza g. Mirka Tovšaka, oec.,

Slovensko kmečko gibanje g. Milana Stumpfka.

Tri predstavnike lovstva, kmetijstva in varstva naravne in kulturne dediščine so imenovali:

Območna zveza lovskih organizacij Maribor g. Dušana Leskovca, di-

pl.inž.gozd., Zadrudna zveza Slovenije in Sekcija za agroživilstvo pri GZS g. Marka Vraberja, inž.agr.,

Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Maribor g. mag. Matjaža Ježa, prof. biologije.

In tri predstavnike ustanovitelja in lokalnih skupnosti iz gozdnogospodarskega območja:

Ustanovitelj - vlada RS predstavnika še ni imenovala,

Lokalne skupnosti bosta zastopala: g. Jože Jeromel, inž.gozd., ki ga je imenoval Svet mestne občine Slovenj Gradec in

g. Ludvik Kotnik, dipl.inž.gozd., ki ga je imenoval Svet občine Ravne - Prevalje.

Novo imenovani svet se je že sestel na prvi seji in izvolil za predsednika sveta g. Jožeta Jeromla, inž.gozd.,

za namestnika g. Marka Vraberja, inž.agr. ter predstavnika v Svetu Zavoda za gozdove Slovenije g. Jožeta Jeromla, inž.gozd.

Svet je soglasno imenoval g. spec. Milana Tretjaka, dipl.inž.gozd. za vodjo Območne enote Slovenj Gradec za prihodnja štiri leta.

MILAN TRETJAK - VODJA ZAVODA ZA GOZDOVE SLOVENIJE, OBMOČNE ENOTE SLOVENJ GRADEC

KAREL ZAGORC, dipl. inž. gozd. ☎ Zavod za gozdove Slovenije, območna enota Slovenj Gradec

Svet Zavoda za gozdove Slovenije, Območne enote Slovenj Gradec je dne 2.10.1998 imenoval g. spec. Milana Tretjaka, dipl. inž. gozd. za vodjo Območne enote Slovenj Gradec.

Rodil se je v gozdarski družini l. 1953 v Slovenj Gradcu. Osnovno šolo je obiskoval v Mislinji, maturiral na gimnaziji v Velenju l. 1971 in diplomiral l. 1977 na Biotehniški fakulteti v Ljubljani na oddelku za gozdarstvo. Na Lesni, TOZD Gozdarstvo Mislinja, se je zaposlil l. 1978, kjer je bil do l. 1994 referent za gojenje gozdov. Med tem časom je absolviral podiplomski študij, ki ga je končal l. 1991 in pridobil naslov specialist. Leta 1994 je bil prvič izvoljen za vodjo Območne enote Slovenj Gradec za dobo štirih let.

Kot gojitelj je v Mislinji uveljavljal sonaravno in večnamensko gospodarjenje z gozdovi. Udeleženci mnogih ekskurzij iz mnogih držav in večih celin, so presojali in ocenjevali premeno mislinjskih monokultur ter ideje in izkušnje prenašali v svoje okolje. Ob organiziranju javne gozdarske

službe in kasneje, ko je bil organiziran Zavod za gozdove, je delal v raznih komisijah in delovnih skupinah Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki so položile temelje delovanju Zavoda za gozdove in še posebej odnosom z drugimi, še zlasti Skladom kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. V območni enoti je uveljavil timsko delo, prizadeval si je, da so bili za vse gozdove izdelani gozdnogospodarski in gozdnogojitveni načrti in da je gospodarjenje potekalo skladno z načrti. Še zlasti je skrbel za izobraževanje sodelavcev in lastnikov gozdov.

Ves čas se je ukvarjal z raziskovalnim delom. Že kot študent je proučeval mehanizacijo v gozdarstvu in prejel Prešernovo nagrado študentskega sklada l. 1978. Sodeloval je pri raziskovalnih projektih iz področja gozdarstva in krajske ekologije in si z nalogo iz tega področja pridobil naziv specialist gozdarstva s področja urejanja gozdne krajine. O sonaravnem gospodarjenju z gozdovi in še zlasti o uspehih pri premeni smrekovih monokultur je poročal na kongresih IUFRO v

Sloveniji l. 1986, v Tampereju na Finskem l. 1995 in v Kyotu na Japonskem l. 1997. O tem je predaval tudi študentom na univerzi v Washingtonu l. 1996. Sodeloval je pri delu mednarodnega združenja za sonaravno gospodarjenje z gozdovi Prosilva z izmenjavo strokovnih izkušenj v Sloveniji, Avstriji,

Nemčiji, Angliji in Franciji.

Ob ponovni izvolitvi za vodjo območne enote iskreno čestitamo z željo, da bi bil tudi v prihodnje tako mnogostranski in uspešen pri uveljavanju sonaravnega in večnamenskega gozdarstva ter pri vodenju območne enote.

GOZDARJI KE ZAVODA ZA GOZDOVE IZ RADELJ SMO OBISKALI SCHWARZWALD

JERNEJA ČODERL, dipl. inž. gozd. Zavod za gozdove Slovenije, območna enota Slovenj Gradec

Človek hodi po svetu, da bi našel to, kar išče in se vrača domov, da to najde.

V takšnem smislu se je odvijala strokovna ekskurzija gozdarjev krajevne enote Zavoda za gozdove iz Radelj v gozdovih Nemčije.

S pomočjo prof. za gojenje gozdov na gozdarski fakulteti v Ljubljani, dr. Jurija Diaci, smo vzpostavili stike z gozdarji gozdne uprave v Pfalzgrafenweilerju, v deželi Baden - Württemberg.

Ze samo ime Schwarzwald vzbudi gozdarjevo zanimanje, zato smo se polni pričakovanj 13. 10. odpravili iz Radelj. Tega dne smo premagali 850 km dolgo pot do mesta Pfalzgrafenweiler, kjer so nam tamkajšnji gozdarji, za naslednja dva dneva, pripravili strokovno vodstvo po njihovih gozdovih.

Gospod Helmut Gross, vodja gozdne uprave, nas je najprej seznanil z organizacijo njihove gozdarske službe. Zanimivo je bilo slišati, da so njihovi revirji veliki le okrog 900 ha (revirji pri nas obsegajo od 1500 do 2200 ha gozdnih površin). Pri njih je gozd pretežno v lasti države, nekaj je občinskih gozdov, le mali delež je v privatni lasti. Gozdni obrat je organiziran kot strokovna služba in hkrati kot podjetje z vso potrebno opremo za izvajanje

Življenje mogočne smreke se izteka

Foto: Janez Skerlovnik

Radeljski gozdarji v osrčju gozdov Schwarzwalda

▲ ▼ Foto: Janez Skerlovnik

je del v gozdovih. Nekaj del opravijo tudi z najeto delovno silo. Rezultati dela, ki jih dosegajo v gozdu, vplivajo na njihovo nagrajevanje.

Nekdaj so bili gozdovi Schwarzwalda pretežno enomerni smrekovi sestoji. S konceptom oplodnih robnih sečenj so nastajali gozdovi starostnih razredov. Danes si prizadevajo pretvoriti enomerne smrekove monokulture na velikih površinah v prebiralne, mešane sestojke. Konceptov prebiralnega gospodarjenja so se nemški kolegi, kot so sami povedali, učili pri nas v Sloveniji. Dobro poznajo našo doktrino gojenja gozdov in jo sprejemajo ter prenašajo v lastno prakso.

Prvi ukrep, ki so se ga množično lotili v enomernih čistih smrekovih sestojih, je bila podsadnja bukve. Z vnašanjem bukve večajo stabilnost in pestrost sestojev. Zavedajo se tudi, da je za prebiralno gospodarjenje nujno imeti v sestojih vse tri ključne drevesne vrste - smreko, jelko in bukev. Jelke je v sestojih vsaj toliko, da so zagotovljena semenska drevesa, se pa tudi naravno pomlajuje.

V revirju Herzogsweiler so nam nemški gozdarji predstavili organizacijo dela, izvedbo in ekonomske učinke dela v gozdu. Ugotovili smo lahko, da imajo učinkovito organizacijo dela in, da posvečajo vso skrb tudi varnosti gozdnega delavca. Delavci delajo v skupinah po štiri, eden izmed njih je delovodja. Poleg sečneje izvajajo isti delavci tudi nego, ki pa obsega le najnujnejše ukrepe takoj po poseku - izsekajo poškodovane in negativne osebkke iz mladovij.

Po preprostemu, a okusnem in izdatnem kosilu v eni od gozdarskih koč, so nam gozdarji gozdne uprave Pfalzgrafenweiler predstavili sistem izobraževanja za poklice v gozdarstvu. Pri izobraževanju dajejo velik poudarek praktičnemu delu v gozdu in z gozdom. Pripravnštvo za inženirja traja dve leti, šele po tem obdobju lahko opravi strokovni izpit in začne samostojno delati.

Po povratku na teren smo se posvetili spravlilu in prevozu lesa. Tehnologijo spravila so nam

nadaljevanje na strani 9

nadaljevanje s strani 8

predstavili na primeru redčenja v drogovnjakih oz. mlajših debeljakih. Redčijo z večjo intenzivnostjo kot pri nas, to pa je pogojeno z lesnimi zalogami okrog 500 m³/ha. Ker je relief zelo ugoden, uporabljajo pri redčenjih harvesterje. Harvester je stroj, ki zelo hitro in elegantno - brez poškodb, odreže, obveji, skroji drevo. Za učinkovito delo harvesterja je pogoj velika gostota 4 m širokih vlak, ki morajo biti položene vsakih 40 m. Delo s harvesterji pri nas seveda ne pride v poštev, naše terenske razmere tega ne dopuščajo, je pa vsekakor zanimivo videti tudi ta dosežek tehnologije. Les, ki ga dobijo z redčenji, odvažajo do ceste s traktorji in posebnimi prikolicami. Istega dne smo pri delu opazovali še en zanimiv stroj - traktor za privlačenje lesa do vlake, ki ga strojnik v celoti daljinsko vodi. Strojnik je ves čas na tleh in od daleč upravlja traktor, ki je opremljen z vitlom. Tudi ta stroj je učinkovit, ker so poškodbe pri spravilu minimalne, oz. jih sploh ni.

Od sečnje in spravila lesa smo se povrnili h gojitvenim problemom. Gospod Gross nam je pokazal sestoje, ki jih je poškodoval vetrolom leta 1990. Na teh površinah so obnovo gozda prepustili naravi. Pomlajevanje poteka v skupinah, šopih, pomlajujejo pa se smreka, jelka in bukev. Na teh mestih so dane zasnove za prebiralno zgradbo bodočega gozda.

Tudi nemški kolegi se zavedajo pomena nenehnega učenja in spoznavanja naravnih zakonitosti, zato so leta 1939 proglasili sestoje področja „Grosse Tannen“ za rezervat. Ta „prepovedani“ gozd obsega na površini 13,8 ha 200 do 300 let star gorski jelovo - bukov gozd.

Ob zaključku prvega dne strokovnega programa smo se sprehodili še skozi zelo bogat kmečki gozd. Ta sestojna slika nas je spomnila na domače gozdove, kjer se prebiralno gospodarji. Nemški kolegi so nam sestoje v privatni lasti pokazali kot ciljne slike pri njihovem delu z gozdovi Schwarzwalda.

Dan se je prevesil v večer. Preživeli smo ga skupaj z gozdarji gozdne uprave Pfalzgrafeweiler in se tako spoznali še kot negozdarji. Tako mi, kot nemški kolegi, smo želeli slišati še kaj o njihovi oz. naši deželi. Ob prisrčnem slovesu je v gozdni koči zadonela slovenska in nemška narodna pesem.

Naslednji dan smo nadaljeval pot do gozdne uprave Bad Rippoldsau. Osrednja tema tega dne je bil prebiralni gozd in prebiralno gospodarjenje. Strokovno vodstvo je v Bad Rippoldsau prevzel gospod Kirsch. Za začetek smo se pomudili ob maketi riže narejene iz okroglic (pri nas so iz zgodovine poznane vodne in zemljene riže). Gospod

Kirsch je opisal način izgradnje riže. Rižo za spravilo lesa s planin v dolino je skupno pripravilo več lastnikov gozdov, ki so jo skupno tudi koristili in vzdrževali.

Po nekaj km vožnje smo se napotili po sestojih z namenom, da dobimo vtis o stanju gozda na okoli 10000 ha. Ti gozdovi so prebiralni ali vsaj skupinsko prebiralni. Nanje so nemški gozdar-

ji in lastniki lahko resnično ponosni. Do teh sestojev so prišli z zgodovinskim razvojem. Velika večina jih je v privatni lasti. Lastniki so jih ves čas obravnavali kot rezervo za hude čase, nekaj je državnih gozdov - bili so odkupljeni od zasebnikov. Koncept dela v prebiralnih gozdovih je v Nemčiji enak našemu. S posegi v sestoje skrbijo za sočasno izpolnjevanje funkcij nege, prebiralne oblike, pomlajevanja in izkoriščanja. Les iz prebiralnih sestojev dosega v Nemčiji izredne cene. Poudarjajo pomen obvejevanja in ga izvajajo na velikih površinah. Gospod Kirsch nam je tega dne predstavil še njihovo organizacijo lova (vsí gozdarji so po službeni dolžnosti tudi lovci), glede na naša vprašanja pa smo se pogovarjali tudi o ostalih - nelesnih funkcijah gozda.

Ko smo gozdarji iz Radelj analizirali vtise iz Schwarzwalda, smo bili enotnega mnenja, da smo bili presenečeni. Schwarzwald ni le monoton gričevnat svet čistih enomernih smrekovih gozdov. V svojih nedrih skriva čudovite prebiralne sestoje. Še važnejše pa je, da smo spoznali, da se nemški gozdarji trudijo čim prej pozabiti teorijo maksimalne zemljiške rente in smrekove sestoje nadomestiti z veliko naravnostimi in stabilnejšimi prebiralnimi sestoji.

Nemški gozdarji so izrazili željo, da naslednje leto vrnejo obisk. Upamo, da bo namera uresničena in, da jim bomo lahko pokazali naše gozdove, na katere smo lahko ponosni.

Spravilo celih dreves do ceste s prilagojeno prikolico

Kljub dežju se je strokovni program nemoteno odvijal.

▲ ▼ Foto: Janez Skerlovnik

SVINČEVA DEDIŠČINA

F. JURAČ

Ko je decembra leta 1995 zagorelo na odlagališču metalurških odpadkov na Glančniku pri Mežici, se je ponovno z vso ostrino postavilo vprašanje obremenjenosti tal s težkimi kovinami in ogroženosti prebivalstva v Mežiški dolini, ki je posledica več stoletnega pridobivanja in predelave svinca in cinka. Takrat je Center za pedologijo za varstvo okolja pri Biotehnični fakulteti v Ljubljani ponovno opravil vzorčenje tal v okolici deponije, hrtati pa sta tamkajšnji občini Crna in Mežica sprejeli sklep, da je potrebno ponovno raziskati vsebnosti svinca, cinka in kadmija v tleh in rastlinah. Občini Crna na Koroškem in Mežica sta raziskavo o problematiki težkih kovin zaupali družbi ERICO, inštitutu za ekološke raziskave iz Velenja.

Temeljna ugotovitev zadnje raziskave onesnaženosti tal s težkimi kovinami v Mežiški dolini v primerjavi z raziskavami v preteklem obdobju je ta, da so kljub vsem sanacijskim ukrepom in spremembam tehnologije predelave svinca, tla in rastline še vedno onesnažene s svincem, cinkom in kadmijem. Raziskovalci iz Velenja so vzeli vzorce v Crni, Mežici in Zerjavu na 18 lokacijah. Na travnikih so onesnaženost vegetacije ugotavljali v krmi in ozkolistnem trpotcu, za raziskavo vrtnin so izbrali korenje, endivijo in solato. Tako kot dosedanje raziskave tudi najnovejša kaže, da vsebnosti težkih kovin v tleh z globino padajo. Najvišje vsebnosti so določili na globini do 20 centimetrov, do 30 centimetrov pa so izmerjene vsebnosti že nižje. Če je kritična imisijska vrednost za kadmij 12 mg/kg snovi, potem je na travnikih v Mežiški dolini vsebnost kadmija na globini do pet centimetrov od 0,33 do 31,7 mg/kg snovi, na globini od 5 do 20 centimetrov od 0,29 do 37,75 mg/kg ali do trikrat več kot je določena kritična imisijska vrednost. Na globini 20 do 30 centimetrov pa od 0,13 do 26,6 mg/kg.

Kritična imisijska vrednost za svinec je 530 miligramov v kilogramu snovi in na globini do 5 centimetrov se vsebnosti svinca na travnikih gibljejo od 43,5 do 5898 mg/kg, torej tudi do desetkrat prekoračene kritične vrednosti. Z globino tudi vsebnosti svinca padajo. Pri cinku kritična imisijska vrednost znaša 720 mg/kg snovi, do globine petih centimetrov pa so raziskovalci našli od 94,9 do 1244

mg/kg, ki s globino pada. Travnika tla so najbolj onesnažena na lokaciji, ki ležijo v bližini Zerjava, nizvodno ob Meži oziroma v bližini rudnih nahajališč. Vrtna tla s težkimi kovinami pa so najbolj onesnažena v Zerjavu in Mežici, to je na lokaciji ob samskem domu. Vsebnost kadmija v vrtnih tleh se giblje med 0,89 do 23 mg/kg snovi, razpon vsebnosti svinca med 573 do 4470 mg/kg, vsebnost cinka pa od 160 do 785 mg/kg.

Analize vrtnin kažejo, da so solatnice onesnažene s kadmijem in cinkom v vseh treh krajih in presegajo dovoljene vrednosti kadmija ob prekoračitvi za 0,3 mg/kg, dovoljeno vrednost svinca pa ob prekoračitvi presegajo za 3 mg/kg. Listnata zelenjava je v občini Crna v povprečju bolj onesnažena s kadmijem kot pa v Mežici, korenje pa v užitnih podzemnih delih presega dovoljene vrednosti v Mežici, ne pa tudi v Zerjavu. Vsebnosti svinca v oprani solati in endiviji prekoračuje dovoljene vrednosti tako v Zerjavu kot v Mežici, vrednosti cinka v vrtninah pa so večinoma v normalnih vrednostih.

Inštitut za ekološke raziskave ERICO iz Velenja pa je opravil tudi raziskavo o vzrokih za umrljivost v Zgornji Mežiški dolini. Dr. Mateja Kožuh Novak je ob predstavitvi dosedaj opravljene razis-

kave o vzrokih umrljivosti v Mežiški dolini povedala, da je epidemiologija okolja dokaj nova in najtežja vrste epidemiologije nasploh. Gra za vprašanje, kako onesnaženo okolje vpliva na zdravje ljudi, posebej v primerih, ko so ljudje izpostavljeni onesnaženemu okolju dolgo časa, neenakomerno in v majhnih količinah, ob onesnaženem okolju pa je še veliko drugih dejavnikov tveganja, kot sta alkohol in tobak. Zaradi tega metodologijo šele razvijajo in po tej plati slovenski zdravstveni delavci še zaostajajo za svetovnimi izkušnjami. Najprej pa je Mateja Kožuh-Novak potolažila svetnike obeh občin, saj je dejala, da nekdanja občina Ravne oziroma celotna Mežiška dolina, po pričakovanem trajanju življenja sodi med boljše občine v Sloveniji. Po podatkih zavoda za statistiko je Mežiška dolina med moško populacijo v drugi najboljši kategoriji (te so štiri) po preživetju in po tej plati sodi Mežiška dolina v zahodni del Slovenije, ki ima daljšo pričakovano trajanje življenja. Slabše je stanje pri ženski populaciji, ki je v tretji kategoriji, pred več kot desetletjem pa je bila ženska populacija še v drugi kategoriji. V ERICO so analizirali osem občin in naredili primerjalno analizo sedemnajstih vzrokov smrtnosti. Območje Mežiške doline izstopa pri treh skupinah bolezni. To je pri posameznih vrstah raka, vendar pri umrljivosti zaradi raka med občinami ni večjih odstopanj in razlik. Druga vrsta bolezni, kjer v Mežiški dolini precej izstopajo, so duševne bolezni pri moških, kjer je

Mežiška dolina takoj za občino Trbovlje. Tretja skupina pa so bolezni sečil in rodil, kjer Mežiška dolina odstopa tako pri moških kot ženskah. Slednje je pomembna skupina, saj literatura pravi, da so te bolezni povezane s kadmijem in svincem. Pri ostalih skupinah bolezni, kot so bolezni srca in ožilja in druge, ta del Koroške ne izstopa.

V ERICO so analizirali vse vrste raka na osnovi podatkov iz registra raka v Sloveniji. Pri raku na ustnicah, jeziku in ustnem dnu so v Mežiški dolini v samem vrhu, to za kar Kožuh-Novak pravi, da bi ta problem veljalo raziskovati še v prihodnje. V Mežiški dolini je visoka incidenca rakov na koži, ki je predvsem bolezen tistih, ki delajo v odprtem in izpostavljenem prostoru. Mežiška dolina izstopa pri bolezni sečil, to so bolezni ledvic in mehurja, pri moških pa v Mežiški dolini izstopa tudi rak na mehuru in ledvicah, limfatične levkemije so za Mežiško dolino lahko zanimive, ker so povezane z onesnaženjem, vendar Mežiška dolina tu ne izstopa. Zelo visoka incidenca je pri raku na pljučih, limfnih žlezah in metastaz v bezgavkah, kjer je Mežiška dolina tudi na samem vrhu.

Mateja Kožuh-Novak je povedala, da bodo v prihodnje te podatke postavili v geografsko mrežo, da bi videli, ali se vzroki smrti in incidenca posameznih vrst rakov kje izrazito grupirajo. Najprej bodo to opravili po kraju bivališča, nato pa bodo skušali dobiti še podatke, kjer so bili zaposleni ljudje, ki so umrli zaradi raka.

Vrtičkarji pri odlagališču metalurških odpadkov v bližini Glančnika v Mežici pridno obdelujejo svoje vrtove.

Foto: F. Jurač

AMALIJA CEKLIN, dipl.ing.agronomije

TELEČJA TOMBOLA NA PREVALJAH

V okviru jesenskih srečanj na Prevaljah je društvo podeželske mladine Mežiške doline pripravilo zanimivo prireditev pod naslovom: „TELEČJA TOMBOLA“. Kaj to pomeni in kako je celotna zadeva potekala, vam bom čisto na kratko predstavila. Ideja prihaja „baje“ z Balkana, konkretno iz Srbije. Ne glede na izvor, polni vprašanj in negotovosti, kajti tudi mi smo o tem slišali le par besed, smo se je lotili in tudi „spravili pod streho“, kot se temu reče. In kaj to sploh je?

Po svoji zamisli smo pripravili pravilnik tombole, da bi nam med samim potekom kaj ne zagodlo.

Odločili smo se, da izvedemo tombolo s 100 kg teletom kot glavnim dobitkom. Vse skupaj je potekalo na asfaltnem parkirišču, ki je bilo razdeljeno na 225 polj v velikosti 0,5m². Prav toliko kart je bilo tudi v prodaji že teden dni pred prireditvijo.

Na ta ograjen prostor smo ob določeni uri spustili tele, ki je seveda na naše in veselje številnih gledalcev veselo poskakovalo. Seveda je vse nas zanimalo tisto drugo - kdaj in kje bo tele in če sploh bo, iztrebilo. Kajti, tele bo pripadalo tistemu, na čigar parcelo bo blato padlo. Pa nismo čakali dolgo. Tele se je prvič iztrebilo na neprodano polje. In kaj zdaj? Po pravilniku bi naj ostalo organizatorju. Po krajši razpravi se je komisija odločila, da damo možnost še enemu lastniku polja. Tele je ponovno naredilo „kupček“ in tokrat na prodano polje. Srečnega dobitnika takrat ni bilo na prizorišču, vendar se je kmalu pojavil in tele spravil na varno. Tombola je bila s tem zaključena. Organizator se lahko pohvali, da je prireditev uspela, kajti proti pričakovanju je bilo obiskovalcev in tudi radovednežev precej, kar pa je za prvič kar lep uspeh. Odločili smo se, da bomo podobno prireditev pripravili tudi prihodnje leto in da bo tombola postala tradicionalna. Mogoče pa bo takrat v ogradi skakal 500 kilogramski bik!?

Seveda pa to ni bilo edino, kar se je tisto nedeljo popoldne dogajalo na Prevaljah. Poleg tombole je podeželska mladina pripravila za vse obiskovalce tudi tekmovanje v molži, vlečenju vrvi, lov na zajca za najmlajše ter klobuk bal. Žejni so se lahko tudi odžejali, sladkusi pa poskusili kuhane štruklje, ki so jih pripravile članice društva kmetič Mežiške doline. Uživali so tudi najmlajši, saj so spoznali „čisto prava kavbojca“, jездili prave konje ter se vozili s kočijo. Kovanje konj in osla pa je bilo še posebej zanimivo za vse, ki so se tisto popoldne namenoma ali slučajno znašli na Prevaljah. Vse to pa je pripravilo konjerejsko društvo Poljana.

Skratka, zaključna prireditev na jesenskih srečanjih je uspela. Želimo si lahko samo še več podobnih uspehov in s tem popestritve takšnih in drugačnih prireditev, ki pa so seveda namenjene obiskovalcem vseh starosti. Vabljeni!

Telečja tombola.

Foto.: Amalija Ceklin

RAZSTAVA

„KROMPIRJEVE JEDI IZ KMEČKE KUHINJE“

Krompirjeve jedi iz kmečke kuhinje - z razstave na Jesenskih srečanjih na Prevaljah

Foto.: Amalija Ceklin

Ko se narava poigra tudi s krompirjem

Z razstavo pod tem naslovom pa se je na Jesenskih srečanjih predstavilo društvo kmetič Mežiške doline. Kmečke gospodinje so pripravile okrog 40 vrst najrazličnejših krompirjevih jedi; takšnih, ki so jih kuhale naše babice ali pa jih kuhajo še danes na nekaterih kmetijah in pa modernejših, ki so značilne za mlajše gospodinje. Še posebej je bil zanimiv krompirjev kruh, za katerega si lahko preberete recept:

nadaljevanje na strani 12

KROMPIRJEV KRUH

Sestavine: 75 dag pšenične moke, 50 dag krompirja, 2 dag kvasa, 1,5 dag soli, mleko po potrebi.

Krompir skuhamo, olupimo in pretlačimo. Po potrebi dodamo mleko. Dodamo kvas in moko ter zmesimo trše testo. V testo lahko dodamo janež in kumino. Testo naj vzhaja čez noč. Pognetemo ga v hlebec, ki naj ponovno vzhaja. Nato štruco spečemo. Kruh ostane dalj časa svež.

Kmetijska svetovalna služba pa je ob tej priliki razstavila 15 sort krompirja, ki so na Koroškem že preizkušene: KRESNIK, CVETNIK, DESIREE, SANTE, ROMANO, FIANNA, KENNEBEK... Za vsako sorto je bil dodan opis in način rabe v gospodinjstvu.

Razstava je bila poučna za vse obiskovalce, tako za gospodinjke kot za vrtničarje, oziroma pridelovalce krompirja. Glede na veliko zanimanje obiskovalcev menimo, da je nujno tovrstne razstave organizirati tudi v bodoče.

Pa še nekaj o krompirju

- Za „kruh ubogih“ je prvi krstil krompir kralj Ludvik XVI. konec 18. stoletja. In res je od takrat naprej ta rastlina reševala ljudi najhujše lakote.
- Za njegovo domovino zgodovinarji razglasajo Mehiko, Čile in Peru.
- Najvažnejše ljudsko hranilo je postal krompir šele v 18. stoletju. Pred tem so ga uporabljali za prehrano živine, kot okrasno rastlino, ... Veljal je za strupeno rastlino, ker so pomotoma jedli zelene plodove in ne gomoljev pod zemljo.
- Na Slovenskem smo ga spoznali med leti 1730 - 1740.
- Tudi krompir ima svoj rojstni dan in sicer 13. junija. Simbolizira dobroto in naklonjenost.
- Včasih so menili, da ukraden krompir ozdravi revmatizem. Če je kdo namazal bradavico z olupljenim krompirjem, tega pa zakopal, je bradavica izginila, ko je krompir v zemlji zgnil.
- Kdor je imel krompir, je bil od nekdanj „srečen človek“, zato še danes rečemo človeku, ki ima srečo, da „ima krompir“.
- V zvezi s krompirjem je bilo v Evropi nekaj tabujev. Nikoli ga niso sadili na veliki četrtak. Prvo pest novega krompirja so za dobro letino morali poskusiti vsi družinski člani. Kadar pa ješ nov krompir, si moraš obvezno nekaj zaželeli.
- Slovenska beseda „krompir“ izvira iz nemške „grundbirn“ (zemeljska hruška). Krompir smo dobivali tudi iz Italije in Nemčije, zato smo ga imenovali tudi laška ali papeževa repica.
- Poznani izrazi za krompir pri nas so: čompe, debeli bob, kartofel, korun, grampur, hrušče, kepa, r'pica, repa...

ZANIMIVOSTI Z NAŠIH KMETIJ

110 LET PRI PODVANŠEKU NA LOMU NAD MEŽICO

STARA TRTA

MILENA CIGLER GREGORIN, inž. agronomije

Na Lomu št. 32 stoji mogočna in trdna kmetija z domačim imenom pri „Podvanšku“.

Na njej živijo trije rodovi: Ančka in Jurij Podričnik, Jurij in Milka Podričnik (sedanja gospodarja) in otroci z vnuki: Boris 16, Janja 13 in Doroteja 7 let.

Ko sem prišla h kmetiji, so ravno obirali grozde s te znamenite stare trte. Znani so naslednji podatki o trti: starost 110 let, sorta - izabela, ob steni gospodarskega poslopja meri v dolžino 20 m in širino 12 m in ob podaljšku severo zahodne stene še ca 8 m. Stanovanjska hiša ima častitljivo letnico 1912, obnovljena je bila leta 1983, z veliko mero okusa in poznavanja kmečke arhitekturne dediščine.

Kmetija meri 17 ha skupnih površin z gozdom vred.

Posebnosti, ki se jih spominjata Jurij in Ančka in sta jih z ustnim izročilom prenesla mlademu rodu, so naslednje:

- ledinska imena: koritnik (ime parcele, kjer so korita za napanje živine),

- fernača,
- graben,
- pungrat idr.

Spominjajo se, da sta leta 1920, ko so tekla pogajanja za državno mejo (plebiscit) iz razloga, da ne bi

bilo preveč kmetov dvolastnikov, državi odločili, da h kraljevini SHS spadajo Dlopst, Naveršnik, Podvanšek, Vogel idr.

Spominjajo se tudi zabavnega dogodka v drugi svetovni vojni, ko je granata priletela vojakom v golaž na mizi, ko so ravno kosili. To je bilo na Karavli.

Tudi strašljivke so ostale v zavesti ljudi, čeprav z njimi več ne strašijo otrok:

Če so hlapci na kvaterno nedeljo delali, kljub temu, da je ljudsko izročilo to prepovedovalo, so na križišču z Avstrijo, kjer stoji Hamunov križ in Hamunova lipa, slišali zvonjenje, ki naj bi ga povzročili konji z zvonci. Prav tam so slišali tudi divjo jago.

Družbi pri Podvanšku se je pridružil mimoidoči lovec in povedal še nekaj zanimivosti:

- da se številčnost divjega petelina in ruševca spet vrača,
- da so uplenili divjega prašiča, ki je prehajal čez Volinjek,
- da dela precejšnjo škodo v koruzi jazbec.

Še marsikaj smo tisto popoldne dorekli, žejna grla pa zalili s sladkim moštom i zabele, ki je v ponos kmetiji in jo čuvajo nič manj skrbno kot Stajerci ono na Lentu.

Lep dan se je dopolnil v prijetnem klepetu s prijaznimi „Podvanški“, mala Doroteja pa je ta čas narisala risbico, ki mi jo je dala za spomin na ta jesenski dan.

IZBRALI SMO NAJBOLJŠA ŽGANJA NA KOROŠKEM

STANKO JAMNIK, dipl. ing. agronomije

Ljubitelji žganja vedo, da znamo na Koroškem pripraviti odlična sadna žganja.

Žal, pa večina žganjarjev ne zna svojih izdelkov prav predstaviti in se sploh ne zaveda kvalitete, ki jo žganje dosega. Da bi med njimi spodbudili načrtno skrb za doseganje stalne kakovosti in zavest, da imajo zelo dobra žganja, smo se odločili, da bomo v okviru prireditve, ki so potekale ob praznovanju 50. letnice združenstva na Koroškem ponovno organizirali ocenjevanje naravnih žganj, ki jih pripravljajo naši žganjarji.

Na naše vabilo je kar 25 žganjarjev dalo v ocenjevanje 43 vrst različnih naravnih žganj.

Tudi tu se je pokazalo, da so med žganjarji in ljubitelji žganja najbolj priljubljena češpljeva žganja.

Teh je bilo v ocenjevanju kar 13. Sledilo je šest vzorcev sadnih, pet vzorcev slivovk, štirje vzorci hruševih in trije vzorci borovničevih žganj.

Da znajo žganjarji narediti zelo dobra žganja tudi iz drugih surovin, so dokazala odlična žganja iz grozdja, bezga, češenj, medu, ringloja in breskev.

Vendar so bili v ocenjevanje dani le posamezni vzorci teh žganj.

Komisija je pripravljene vzorce ocenjevala po Pravilniku mednarodnega ocenjevanja in nagrajevanja alkoholnih pijač na vinogradniško - vinarskem sejmu v Ljubljani, ki posebej opredeljuje tudi ocenjevanje naravnih žganj.

Po tem pravilniku je možno doseči največ 20 točk.

Komisijo za ocenjevanje so sestavljali štirje člani, ki imajo bogate izkušnje s pripravo in tudi ocenjevanjem različnih vrst sadnih žganj.

Po ocenjevanju so bili člani komisije enotnega mnenja, da so bila vsa žganja zelo dobre kakovosti in zato med njimi ni bilo lahko izbrati najboljših.

Na to kaže tudi podatek, da je kar 29 ocenjenih vzorcev doseglo 17 ali več točk, kar po-

točk razdelika Franjo PREVOLNIK iz Mislinjske dobrove 75 za hruševo in Viktor OŠLOVNIK iz Otiškega vrha za češpljevo žganje.

Komisija, ki je ocenjevala vzorce, je bila enotnega mnenja, da so bila vsa žganja zelo kakovostna in tudi bistveno boljša kot na zadnjem ocenjevanju pred tremi leti.

To kaže, da imajo takšna ocenjevanja svoj smisel. Vedno več žganjarjev se trudi, da pripravijo najboljše žganje iz surovin, ki jih pri nas narava ponuja v izobilju, jih pa marsikdaj ne znamo izkoristiti. Zato smo sklenili, da bomo žganjarje z ocenjevanji še spodbujali k dobremu delu.

Naslednjo pomlad nameravamo ponovno organizirati ocenjevanje žganj in že sedaj vabimo vse žganjarje, da sodelujejo s svojimi žganji.

meni, da sodijo med vrhunska žganja.

Ob razpisu tekmovanja smo se odločili, da bomo na prireditvi podelili posebna priznanja najboljšim žganjem v posamezni skupini in izbrali šampiona med žganji.

In kdo na Koroškem kuha najboljša žganja? ►

V skupni oceni med vsemi prispelemi vzorci je največ točk in prvo mesto dosegel

Jože KOTNIK iz Gozdne poti 45, Slovenj Gradec za borovničevo žganje z 19,63 točke, drugi je bil

Damjan SMOLAK iz Šentanela 25 z bezovim žganjem 19,25 točke.

Tretje mesto pa sta si z 18,88

Med **sadnimi žganji** so bila najboljše ocenjena žganja naslednjih žganjarjev:

Žganjar	naslov	doseženo točk
Slavko LENASI	Črmeška gora 3	18,38
Branko SABLIAR	Trg 38, Prevalje	17,38
Hinko ROTOVNIK	Otiški vrh	17,38

Najboljša **češpljeva žganja** kuhajo:

Žganjar	naslov	doseženo točk
Viktor OŠLOVNIK	Otiški vrh	18,88
Drago URŠNIK	Sv. Danijel	18,38
Oto MORI	Sv. Danijel 18	18,25
Ivan GLASENČNIK	Spodnji Razbor 18	18,25

Med **slivovkami** so najboljši:

Žganjar	naslov	doseženo točk
Ferdo KALIŠNIK	Koroška c.21, Dravograd	18,75
Danilo LAZNIK	Kotlje	18,75
Branko SABLIAR	Trg 38, Prevalje	18,75

Največ točk med **hruševimi žganji** so dosegli:

Žganjar	naslov	doseženo točk
Franjo PREVOLNIK	M. Dobrava 75	18,88
Jože KOTNIK	Gozdna pot 45, SG	17,75
Branko SABLIAR	Trg 38, Prevalje	17,13

RODBINSKO SREČANJE NAPEČNIKOVE DRUŽINE

RUPERT KRAJNC

1. Marija in Jurij KRAJNC
2. Zlata poroka Marije in Jurija Krajnc, srebrna poroka hčerke Tilke in zelena poroka najmlajšega sina Ivana z izvoljenko Karolino.
3. Napečnikova rod-bina se je srečala na Pernicah na domačiji svojih prednikov.

Tistega jutra, 22. avgusta letos je bilo na Napečnikovi domačiji veselo, ko smo se zbirali sorodniki kljub jutranji nevihti. Vsi so prišli dobre volje, kajti pred domačijo jih je pričakala Perniška godba in jim lajšala korak. Toplo smo stiskali roke svojim stricem, tetam, bratrancem, bratrancam...

Starša, ki sta deblo te družine, sta bila Jurij in Marija Valtl. Poročila sta se leta 1905. Oče Jurij se je priženil od sosedu Pehtota. Mati Marija, rojena Valtl je bila najstarejša hči takratne 6 članske Napečnikove družine.

V zakonu se jima je rodilo 9 otrok: šest hčera in trije sinovi. Vse sta dobro vzgojila, da so jima bili v čast in ponos. Sedaj živo še samo sva sinova in ena hčerka. Kljub številni družini in težavni kmetiji sta dočakala visoko starost (oče 78 in mati 83 let).

Leta 1955 sta obhajala tudi zlato poroko, hčerka Tilka srebrno in najmlajši sin Ivan z izvoljenko Karolino zeleno poroko in ta dva sta tudi naslednika Napečnikove domačije.

Vzdržujeta staro navado, da je vsak, ki pride k hiši dobrodošel in bogato postrežen.

Tudi ob tem srečanju so se vsi dobro počutili, kajti nekaj jih je bilo prvič na Pernicah.

Napečnikova družina se je povečala kar na visoko število: 9 otrok, 36 vnu-

kov, 54 pravnukov, 25 prapravnukov in 52 priženjenih, tako da sedaj šteje družina 175 članov. Srečanja se je udeležilo 140 članov, najstarejši je bil star 87 let, najmlajši pa en mesec.

Napečnikova kmetija leži na obronku Gortine in Pernic v višini 850 m, v zelo strmih legi, tako da je obdelava posestva zelo težavna.

Starša Jurij in Marija sta kljub številni družini dobro gospodarila in obdelala vsak košček zemlje.

Preživela sta dve vojni. Prvo sta kar dobro prebrodila. Oče ni bil sposoben za vojsko, otroci pa so bili še majhni in so lahko vsak večer mirno zaspali.

Druga vojna je bila bolj vroča. Že leta 1941 sta bila zapisana za izselitev in ker sta imela tudi dobre prijatelje, sta se nekako izmuznila. Leta 1944 so se pojavili prvi partizani, ki sta se jim pridružila tudi dva sinova Ivan in Jožko ter hčerka Katica, ki je bila v službi v Kostanjevici. Jaz sem bil že leta 1942 mobiliziran v nemško vojsko.

Kolikokrat mi je mati pripovedovala, da se je ob polnoči prebudila, sedla v postelji in molila rožni venec, da bi se ji otroci srečno vrnili in, hvala Bogu, vsi smo srečno prestali vojne vihre in se zdravi vrnili na svoj rojstni dom.

Z upanjem, da ostanemo zdravi in se leta 2000 spet srečamo zapisal

ZGODBE, KI JIH PIŠE ŽIVLJENJE

RUDI REBERNIK

Če se peljemo iz Podgorja proti Suhodolu, bomo videli ravno na meji med krajem Razbor in Podgorje, na levi strani malo nad cesto, lepo obnovljeno hišico, pred njo pa novo znamenje svetega križa. Malokdo je pozoren nanjo in je med vožnjo niti ne opazi. Mi, ki jo poznamo, pa vemo, da je to dom poštenega in od sokrajanov spoštovanega Jurija Novaka in njegove družine, majhnega po postavi, a velikega po prijaznosti in dobroti do svojih sosedov in znancev. To je pravi kmečki, bažtarski in delavski samorastnik, ki se je moral boriti za svoj obstoj od otroških in pastirskih let pa do svojega trdo priljubljenega pokoja. Druga svetovna vojna ga je kot zavednega Slovence težko preizku-

šala, prav tako njegovo ženo Marijo, ki je vojno preživljala v nemškem taborišču. Vse to sta srečno prestala, se leta 1950 poročila, si ustvarila družino in zgradila dom zanje.

Jurij zelo rad čita Viharnik in zadnja leta je tudi naročen nanj. Pravi, da vsak mesec komaj čaka, da izide in ga prebere od prve do zadnje strani. V kratkem bo praznoval že svojo 90. letnico in mislim, da je prav in primerno, da ga takrat, kot našega zvestega bralca obširneje predstavimo in opišemo njegovo življensko pot in pot njegove družine.

Jurij Novak iz Suhega dola pred svojo hišo in novopostavljenim znamenjem sv. križa. Foto: Rudi Rebernik

ZIMA

Ko zapade beli sneg,
se mladina veseli,
veselja si želi na snegu,
vse v naravo pohiti.

Sankat, smučat vsi hitijo,
kot mravljišče zdaj je breg,
nič se mraza ne bojijo,
jih ogreva beli sneg.

Po snegu malčki kobacajo,
beli sneg jih veseli,
lička kakor roža rdeča,
veselje, radost iz njih žari.

Le divjad v gozdu
ni snega vesela,
ji primanjkuje hrane,
ko se zima je začela.

Ivan HAMUN

VIHARNIK

Izdaja:
Gozdno gospodarstvo Slovenij Gradec,
2380 Slovenij Gradec, Vorančev trg 1
Telefon: 0602/43-332

Direktor: Hubert Dolinšek
Uredniški odbor: Ida Robnik,
Majda Klemenšek in Gorazd Mlinšek
Glavna urednica: Ida Robnik
Lektorica: Majda Klemenšek

Oblikovalska realizacija:
Umetniška delavnica IDEJA, Maribor
Likovna urednica: Marlena Humek
Tehnični urednik: Robert Strmšek
Računalniška postavitev, priprava za tisk
in fotoliti: Repro Studio Lesjak, Maribor
Tisk: Odhis, Ravne
Naklada: 1650

Vse pravice pridržane, © Gozdno gospodarstvo Slovenij Gradec 1998.
Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 je VIHARNIK proizvod informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za kar se plačuje 5% davek od prometa proizvodov.

Foto na naslovnici: Gorazd Mlinšek

TEREZIJA HERMAN 95 LET

LOJZKA KRIVEC

Pred kratkim je praznovala svoj 95. rojstni dan in god Terezija Herman iz Zagrada nad Prevaljami. Za njen jubilej so ji pripravili njeni najbližji lepo praznovanje, kjer je še tudi zaplesala. Prejela je veliko prisrčnih čestitk.

ri Korešniku. Od tam je pot v šolo trajala kakšni dve uri, težka je bila še posebej pozimi, saj so bile takrat zime hujše okot današnje, oblačila pa skromna. Velikokrat se še sedaj spominja, da jo je v najhujši zimi grela le jopica. Iz usmiljenja ji je podarila stari plašč učiteljica, gospa Kotnik in jo s tem zelo osrečila. V pogovoru tudi velikokrat pove, da je v šolo hodila le štiri leta, ker več ni bilo časa in da je njeno znanje skromno. Ampak to nikakor ne drži. Njena razgledanost, inteligenca, sploh pa njena pisava in branje prekašata marsikaterega s polno osnovno šolo. Korešnikov grunt je bil v tistih časih pač težaven zaradi strmine, zato je bilo trdo delo in skromnost tisto načelo, da je lahko preživelo vseh 8 otrok skupaj s starši.

Ko je oče nekaj pred prvo svetovno vojno kupil od gospoda Vrhnjaka še domačijo Spodnjega Lečnika, so nekaj let skupaj opravljali delo na obeh kmetijah. Po očetovi smrti 1924 leta se je Terezija preselila k Spodnjemu Lečniku, skupaj z materjo in sestro ter bratom.

Januarja 1928 leta se je poročila in odšla k Ženovcu. Sama Ženovčeva kmetija je res manj težavna kot Korešnikova in veliko manjša kot Lečnikova, a prevzela

je veliko breme dajanja preužitka trem moževim tetam, kot prejšnjim lastnicam kmetije, ki so svoj del vestno zahtevale. Sedemnajst let je bila dolga doba, tako deliti vse pridelano, še zlasti, ker je bilo med tem že treba nahraniti štiri lačne otroke.

Vse bi bilo nekako lažje, če ji ne bi leta 1941 zbolel mož, ki je tri leta bolan ležal ter 1944 leta umrl. Otroci so bili takrat stari med 6 in 16 let.

Po svojih močeh so pomagali, a glavno breme je bilo na materi. Bila jim je oče in mati, skupaj so preživljali grozote vojne, saj so se partizani pogosto oglašali pri njih in treba jih je bilo nahraniti, za njimi pa so včasih prišli še Nemci. Od doma. Z mamo je na kmetiji ostal sin Franci in si tudi ustvaril

družino.

Terezija je bila že nekajkrat težko bolana, tako da zdravniki niso dajali več upanja v ozdravitev, vendar si je opomogla tako, da ji zdravje še danes dobro služi, da lahko poskrbi sama zase, pa tudi marsikaj drugega postori v hiši, na vrtu ali na njivi. To jo tudi najbolj osrečuje.

Vsi domači želimo, da bi še dolgo ostala tako zdrava in bi nas tako z veseljem sprejemala, ko pridemo domov in, da bi še veliko let skupaj praznovali.

Ce bi jo vprašali po receptu za tako dolgo življenje, bi gotovo odgovorila, da je to delo, ki človeka bogati, pa skromnost, molitev in vera, vse to, kar človeka ohranja mirne-ga in zadovoljnega.

RIHARJEV FRANC S PREŠKEGA VRHA

ROK GORENŠEK

Pred kratkim je praznoval; pol stoletja ima za seboj. Močan je kot bik, priden, sposoben za napore in težavno delo. Izredno dober je po srcu, kar mu človek na prvi pogled ne bi prisodil.

Takšen je Franc SKOBIR, p.d. Riharjev Franc s Preškega vrha v Kotljah. Zaposlen je. Dela v tovarni pohištva na Prevaljah, doma, na manjši, lepi kmetiji pri Riharju pa kmetuje. To je prav dobra kombinacija, saj je na mali kmetiji težko priti do denarja, za dobro gospodarjenje pa ga je vedno premalo. Da Franc z

denarjem zna gospodariti, se prav dobro vidi na domačiji, ki je lepo urejena in obnovljena. Franc je poročen. Z ženo Faniko imata dvoje otrok: sina in hčerko. Stanujeta v obnovljeni hiši, kjer je na podstrešju zgradil in opremil lepo stanovanje. Obnovil je hlev, zgradil žago, postavil nove svinjake in prekajevalnico za meso. Zgradil je tudi poslopje, kjer so v pritličju garaže in drvarnica, zgoraj pa lepo stanovanje, kjer stanuje sin. Nabavil je tudi nujno potrebno mehanizacijo, brez katere ni sodobne kmetije. Pri hiši je telefon.

V hlevu ima 9 glav goveje živine in do 10 svinj. Za krmo za živali in krmljenje poskrbi sam.

Franc ima še veliko lepih in koristnih načrtov za gospodarjenje in želi, da bi mu mati tudi formalno izročila posestvo, on pa bo zanjo poskrbel, da bo preživljala svojo starost kar najlepše, srečna in zadovoljna, preskrbljena z vsem, kar potrebuje za življenje ter si zdrava ućakala še mnoga leta.

Franc je praznoval svoj življenski praznik na domu pri Riharju. Povabil je svoje domaće, svoje najbližje in svoje sodelavce. Bilo je prijetno in veselo praznovanje. Vsi, ki ga poznamo in ga radi imamo, mu toplo čestitamo in želimo, da bi ostal tudi naprej tako dober in priden, kot je bil doslej.

ZDRAVSTVO

DRAGI OČKA, MAMICA, DRAGA VZGOJITELJICA

Zavod za zdravstveno varstvo Ravne

- ♥ Ne razvajaj me! Dobro vem, da ne bi smel dobiti vsega, za kar prosim. Samo preizkušam te.
- ♥ Ne boj se biti z mano strog! To mi ustreza. Tako vsaj vem, pri čem sem.
- ♥ Ne uporabljaj sile, da bi me obvladal! To me uči, da le moč nekaj velja. Bolj te bom ubogal, če me boš vodil.
- ♥ Ne bodi nedosleden! To me bega in še bolj se trudim, da bi naredil vse po svoji glavi.
- ♥ Ne dajaj obljub! Morda jih ne boš mogel izpolniti. To bo omajalo moje zaupanje vate.
- ♥ Ne pusti se izzvati, kadar govorim in delam stvari le, da bi te razjezil. Dosegel boš, da si bom prizadeval za nadaljevanje „zmage“.
- ♥ Ne vznemirjaj se pretirano, če rečem, da te ne maram. Ne mislim resno. Rad bi le, da bi ti bilo žal za to, kar si mi storil.
- ♥ Ne ravnaj z mano, kot da sem še čisto majhen. Vračal ti bom z nadutim vedenjem.
- ♥ Ne delaj namesto mene stvari, ki jih lahko naredim sam! Počutim se kot dojenček in morda te bom še naprej izkoriščal.
- ♥ Ne posvečaj preveč pozornosti mojim slabim navadam! To me samo spodbuja, da z njimi nadaljujem.
- ♥ Ne grajaj me pred drugimi! Mnogo več bo zaleglo, če se z mano mirno pogovoriš na štiri oči.
- ♥ Ne skušaj mi pridigati! Presenečen bi bil, če bi vedel, kako dobro se zavedam, kaj je prav in kaj narobe.
- ♥ Ne preizkušaj pretirano moje iskrenosti! Z ustrahovanjem me zlahka pripraviš do laži.
- ♥ Ne pozabi, da ljubim eksperimente! Iz njih se učim. Zato te prosim, da potpiš.
- ♥ Ne štiti me pred posledicami! Učiti se moram iz izkušenj.
- ♥ Ne meni se preveč za moje drobne bolečine in težave! Lahko se zgodi, da bom začel uživati v boleznih, če mi bo prinašala pretirano pozornost.
- ♥ Ne odpravi me, kadar te kaj iskreno vprašam! Sicer boš ugotovil, da sem prenehal spraševati in iščem odgovore drugje.
- ♥ Ne odgovarjaj na „trapasta“ in nesmiselna vprašanja! Ugotovil

boš, da te skušam samo pripraviti do tega, da bi se z mano ukvarjal.

- ♥ Nikdar niti ne nakaži, da si popoln in nezmotljiv! S tem mi zastavljaš nedosegljive cilje.
- ♥ Ne skrbi, da sva premalo skupaj! Pomembno je, kako preživljava čas, ki ga imava drug za drugega.
- ♥ Ne dovoli, da bi te moji strahovi spravljali v skrbi! Še bolj se bom bal.
- ♥ Pokaži mi pogum.
- ♥ Ravnaj z mano, kot ravnáš s svojimi prijatelji! Potem bom tudi jaz tvoj prijatelj. Zapomni si, da se več naučim od vzornika kot od kritika.

Pa še to: Tako zelo te imam rad. Prosim, imej me rad tudi ti!

Gozdni mož

Foto: Karel Zagorc

KAKO NAPREJ S PROSTOVOLJNIM ZDRAVSTVENIM ZAVAROVANJEM V SLOVENIJI

Zavod za zdravstveno zavarovanje SLOVENIJE

Uvod

Nedavno sprejete spremembe Zakona o zdravstvenem varstvu in zavarovanju v svojih določilih zavezujejo vse ponudnike prostovoljnih zdravstvenih zavarovanj za doplačila, da uskladijo vsebino zavarovanj z zahtevami tega zakona.

V nadaljevanju objavljamo nekaj osnovnih dejstev o novostih na področju prostovoljnega zavarovanja, za kakšne spremembe gre in kako k spremembam pristopa Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

Vsebina zakonskih sprememb

Prostovoljno zdravstveno zavarovanje poznamo pri nas že od leta 1993. Zanj se je odločilo skoraj 1,4 milijona prebivalcev, ki so si s tem zagotovili določeno zdravstveno varnost. Doslej sta takšno zavarovanje izvajala le Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, pri katerem je zavarovanih prek 1,1 milijona prebivalcev Slovenije in Adriatic d.d.. Spomladi letos pa je

državni zbor sprejel spremembe in dopolnitve zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, ki se nanašajo prav na to področje.

Zakon določa, da morajo vse zavarovalnice, ki izvajajo zavarovanje za doplačila do polne cene zdravstvenih storitev, to organizirati kot dolgoročna zavarovanja in oblikovati zavarovalno tehnične rezervacije za starost. Realna višina premije bo rezervacije tudi zagotavljala.

Prav tako nalaga Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju Zavod), da za izvajanje tega zavarovanja ustanovi specializirano zavarovalnico v obliki vzajemne družbe.

Ustanavljanje vzajemne družbe

Ta družba naj bi bila ustanovljena do konca letošnjega leta. Kljub intenzivnim pripravam pa še niso izpolnjeni vsi pogoji, da bi začela že z novim letom. Bo pa vsekakor ustanovljena najpozneje do jeseni naslednjega leta. Ves ta čas bodo vse osebe, prostovoljno zavarova-

ne pri Zavodu, imele zagotovljene pri njem vse pravice na način, kot so sklenili zavarovalne pogodbe. Zato so strahovi in določena namigovanja, da bi utegnili z novim letom ostati brez kritja, povsem neutemeljeni.

Po ustanovitvi nove vzajemne družbe ni pričakovati, da bi se pravice in položaj zavarovancev poslabšal.

V bistvu gre bolj za pravno formalno in organizacijsko spremembo, po kateri bo prišlo do še večje razmejitve nalog pri izvajanju obveznega in prostovoljnega zavarovanja v zavodu. Ta ne bo vplivala na varnost oseb, ki so že zavarovane pri zavodu in ki bodo prenešene na novo družbo. V tej družbi lahko celo pričakujejo nekatere ugodnosti, ki jih v sedanji ureditvi ni bilo mogoče povsem zagotoviti.

Nova družba, ki jo ustanavlja zavod, bo delovala na načelih vzajemnosti in ji bo v ospredju zadovoljevanje interesov članov - zavarovancev.

Po tej svoji naravnosti se bo bistveno razlikovala od drugih zavarovalnic, ki so organizirane kot delniške družbe, katerih cilj je ustvarjanje dobička. Pristop, ki temelji na vzajemnih odnosih na področju zdravstvenega zavarovanja, je značilen za večino evropskih držav.

Prva prednost, ki izhaja iz te oblike neprofitnih zavarovanj, je dolgoročna naravnost, kar onemogoča špekulativnost pri cenovnih politikah. Z vzajemnimi zavarovanji namreč skušajo v Evropi na področju prostovoljnih zdravstvenih zavarovanj, ki so tesno povezana s pravicami s področja obveznega oz. osnovnega zdravstvenega zavarovanja, vzpostaviti dolgoročno zdravstveno varnost prebivalstva. Ugotavljajo namreč, da bolezen in njeno zdravljenje ne moreta biti predmet zgolj dobička delničarjev. To v realnosti pomeni praviloma postavljanje kratkoročnih zavarovanj in izvajanje posebnih pogojev oziroma zavračanje ljudi z večjimi zdravstvenimi tveganji (bolni, starejši).

Druga prednost takšne ureditve je v dejstvu, da so njeni člani istočasno zavarovanci in lastniki ter upravljalci družbe in si tako sami določajo pravila pri uresničevanju skupnih interesov. Tako za vzajemna zavarovanja velja pravilo, da se v njej tudi morebitni presežki prihodkov nad stroški namenijo članom oz. zavarovancem in za izboljšanje njihovih bonitet.

Medgeneracijska izravnava in dolgoročna varnost prostovoljnih zavarovanj

Vzajemni odnosi v novi družbi, ki jo ustanavlja zavod, tako predvidevajo medgeneracijsko izravnavo stroškov, s katero bo omogočena tudi starejšim in zdravljenja bolj potrebnim osebam dosegljivost prostovoljnega zavarovanja za doplačila in ustrezno zdravstveno varnost. Takšna medgeneracijska izravnava je pridobitev, ki jo poznajo skoraj vse evropske države in je ena izmed značilnosti socialne politike in naravnosti družbe.

Novost, ki izhaja iz zakona in bo uresničena z ustanovitvijo zavodov, je tudi uvedba zavarovalno tehničnih rezervacij za starost. To bodo posebna sredstva, ki jih bodo mlajši zavarovanci plačevali in varčevali za svoja starejša leta, ko so stroški za zdravljenje v poprečju 3 in večkrat višji kot v mladosti. Te rezervacije so poročstvo, da bo družba zagotavljala zdravstveno varnost svojim članom praktično dosmrtno. To je eno izmed pomembnih dejstev in novosti, po katerem se bo družba po vsej verjetnosti razlikovala od drugih zavarovalnic, ki ne izvajajo teh zavarovanj na načelih vzajemnosti.

V novo leto torej z normalnim izvajanjem prostovoljnih zavarovanj

Na koncu velja tako še enkrat poudariti, da se ob novem letu za zavarovance zavoda ne bo zgodilo nič usodnega in da jim ni treba sprejemati kakšnih novih odločitev o svojem zavarovanju.

Sklenjene večletne pogodbe so namreč veljavne in zavezujejo oba partnerja, zavarovance in zavod. K normalnem izvajanju obveznosti brez pretresov za zavarovance pri uvajanju sprememb zavezuje zavod tudi zakon. Vendar bi tudi brez zakonskega določila zavod v celoti izpolnil svoje obveznosti, kot jih je že doslej v zadnjih šestih letih.

Zato ni razlogov za zaskrbljenost in še manj za nasedanje nekaterim netočnim informacijam, po katerih naj bi zavod z novim letom celo prenehal izvajati prostovoljna zavarovanja in zagotavljati pravice iz sklenjenih pogodb.

O vseh pomembnih aktivnostih za ustanovitev nove vzajemne družbe in vseh novostih na področju izvajanja prostovoljnega zavarovanja, bo zavod pravočasno in sprotno obveščal celotno javnost in svoje zavarovance.

ZLATA NALOŽBA

Z VARNIMI KORAKI DO SVOJEGA ZAKLADA

ZAVAROVALNICA MARIBOR d.d.
2507 MARIBOR,
Cankarjeva 3,
tel.: 062/224-111

brezplačna telefonska številka
za naročanje zavarovalniškega zastopnika

080 - 19 - 20

LJUDJE

IN

DOGODKI

GOZDOVI NAJ NE UMIRAJO OD ČLOVEŠKE MALOMARNOSTI

FRANJO HOVNIK

Nedolgo tega me je pot vodila po obronkih Brinjeve gore. In kaj sem videl? Po gozdovih, še posebej po grapah, včasih le nekaj metrov v stran od kmečkih domačij, kamor s ceste res vedno ne seže človeško oko, je moč videti vsemogočo „ropotijo“. To so izdelki bele tehnike (pralni stroji, štedilniki), raztrgani kavči, divani, talne obloge, razne kartonske škatle, PVC vrečke, časopisi, revije in še mnogo drugih predmetov, ki jih ljudje zavržejo, ko niso več uporabni. Na divjih odlagališčih tako lahko najdemo dele koles, kmetijskih strojev, pa tudi odslužene osebne avtomobile.

Ljudje, s katerimi sem se pogovarjal so priznali, da imajo svoj smetnjak kar v bližnjem, resda svojem gozdu. Kupi odpadkov so vedno večji in tudi vedno bolj vidni. Ne smemo tudi pozabiti, da veter lažje odpadke, kot so kartonske škatle in plastiko, raznaša po bližnji in daljni okolici. Tudi nekateri pohodniki

, rekreativci, turisti, romarji odvržejo embalažo kar ob poti, po kateri hodijo. Ko sem se vračal z Brinjeve gore, sem se ustavil na lepem kmečkem dvorišču. Kmalu sva se z lastnikom živahno pogovarjala o delu in skrbeh našega kmeta. Beseda je nanesla tudi na večno temo, kam s smetmi. Povedal je, da tudi kmetje razmišljajo o tem in menijo, da bi se kmetje in komunalna podjetja lahko dogovorili in našli primerno prostore za postavitve večjih in manjših smetnjakov, kamor bi odlagali odpadke in bi jih podjetje odvažalo npr. enkrat tedensko. Sogovornik je prepričan, da bi večina kmetov pospravila odpadke iz dosedanjih odlagališč. Razumljivo je, da bi kmetje tudi plačali odvoz smeti na način, kot bi se dogovorili, ali po položnici ali pa na drug način.

Z urejenim odvozom smeti bi naši gozdovi bolj zdravo „zadihali“, tega pa bi bili še posebej veseli gozdarji.

DESET LET MISLINJSKIH STRELCEV

F. J.

Strelsko društvo Mislinja, katerega so na pobudo poveljnika Andreja Krenkerja ustanovili pred desetimi leti, šteje enajst članov, strelci z movžnerji pa pridno sodelujejo pri raznih cerkvenih obredih po vsej Koroški in tudi na raznih proslavah.

Zasebni obrtnik Slavko Sovič, ki je prevzel donatstvo, je strelce oblekel v obleke z belimi predpasniki.

NOV EVHARISTIČNI KRIŽ V RAZBORU

LEOPOLD KORAT

Dež in megla, jesensko nebo in listje v vetru! Taka je bila nedelja, 25. oktobra v Razboru. Zbralo se je veliko domačinov in tudi nekaj prijateljev župnije sv. Danijela v Razboru. Po sveti maši so mnogi odhiteli do novega evharističnega križa. Obred blagoslovitve je bil kar v cerkvi zaradi velikega naliva. Križ je ob prisotnosti domačega župnika blagoslovil g. dekan Tine Tajnik.

Prvi križ je bil verjetno postavljen leta 1935, v času evharističnega kongresa v Ljubljani. Na žalost je bil po vojni podrt oz. požgan. Kjer je prvotno stal, danes raste grmovje in les. Krajanji in farani Razbora so se odločili, da postavijo novega, nekoliko nižje na travniku, na cerkveni zemlji. Les za križ je daroval kmet Epšek. Obrezal in pripravil ga je kmet Podvajšek. Zgornji in Spodnji Kunej sta križ zvezala in dokončno obdelala. Bil je lep jesenski popoldan, v petek 9. oktobra 1998, ko so križ postavljali. Pri postavitvi so sodelovali: Ivan Sovinc - Prevolnik, Jože Kaunik, Anton Kaunik, Ivan Kotnik, Drago Knez - Kotnik, Danilo Mirkač, Franc Linasi - Šašl, Ivan Glasenčnik - Zapečnik (cerkvena klučarja) in župnik Leopold Korat. Ko je bil križ postavljen, so moške po lepi stari navadi odložili klobuke, zmolili očenaš in zapeli pesem Kraljevo znamenje križ stoji... S tem plemenitim delom, da so ponovno postavili križ so Razborčani dokazali, kaj jim pomenijo dela in življenje naših prednikov. S tem so utrdili upanje in voljo, narediti na tem svetu čim več dobrega.

Tak je tudi njihov pogled v prihodnost. Naj jim bo znamenje križa vzpodbuda in kažipot...

MOJA PSIČKA - NOVA KNJIGA NA NAŠEM TRŽIŠČU

MILENA CIGLER GREGORIN

Število knjig s kinološko tematiko je tudi v Sloveniji doseglo zavidljivo raven.

Večinoma gre za bogato ilustrirane knjige z bolj ali manj obširnimi opisi pasem, manjkajo pa takšne, ki bi zadovoljile tudi potrebe nekoliko zahtevnejših lastnikov živali in pa seveda vzreditelje. Knjiga z naslovom „MOJA PSIČKA“ je bila napisana prav z namenom, da bi tudi slednji dobili odgovore na številna vprašanja, na katera iščejo odgovore pri veterinarjih, izkušenih rejcih in nekateri tudi v tuji literaturi.

Knjiga, ki sta jo napisala mag. Samo Pitamic in mag. Iztok Valentinčič, oba doktorja veterinarske medicine, je torej nekakšen bogat priročnik, ki na enostaven, a hkrati strokoven način opisuje specifičnosti, s katerimi se srečujejo prav vsi lastniki psic, še posebej pa je namenjena tistim, ki od svoje živali pričakujejo tudi mladiče.

Knjigo sestavljajo štirje deli in dodatek, v katerem so v obliki enostavnih preglednic in grafikonov prikazane nekatere značilnosti pasem, s katerimi se pri nas srečujemo.

Vsaki pasmi je odmerjena stran, na kateri lahko najdemo seznam bolezni, ki se pri pasmi pogosteje pojavljajo, prikazana je ocena značajskih lastnosti opisane pasme, slika pa zaokrožujejo podatki o teži psice, velikosti legla in povprečni rojstni teži mladičkov.

Sicer pa začetni del knjige opisuje osnovne značilnosti spolnega dogajanja pri psih, v nadaljevanju pa se nadgrajuje s poglavji, ki govorijo o praktičnih težavah, s katerimi se lastniki srečujejo.

Po eni strani bodo informacije, ki jih najdemo v tem delu, razveselile tiste lastnike, ki svojo psico skrivajo pred nadležnimi sosedovimi psi (metode kontracepcije, sterilizacija, ukrepi po neželeni oploditvi...), kot tudi tiste, ki od psice pričakujejo zdrave in vitalne potomce. Tem vzrediteljem torej, so namenjena poglavja o pripuščanju psic, brejosti, porodu in oskrbi psice v času dojenja.

V tem delu vsebuje knjiga tudi nepogrešljive informacije o pravilni skrbi za psičko, od česar je v veliki meri odvisno preživetje v leglu in kasnejše zdravstveno stanje, vitalnost in tudi delovna sposobnost odraslega psa. Posebna poglavja v knjigi so namenjena plodnostnim motnjam pri psici in težavam, ki se pojavljajo v brejosti, času poroda in poporodnem obdobju.

Knjiga, ki jo dopolnjuje tudi kratek slovarček strokovnih izrazov, je napisana na 193 straneh, opremljena pa je z devetimi preglednicami in slikovnim gradivom (20 risb), ki pomagajo pri razumevanju pisane besede. Vsekakor predstavlja knjiga „MOJA PSIČKA“ pomemben prispevek k dvigu kakovostne vzreje psov, saj vzreditelje in lastnike psov seznanja z informacijami, ki so strokovno utemeljene in hkrati predstavljajo veliko pomoč v sami praksi. Avtorjema je uspelo pripraviti knjigo, ki bo uspela zadovoljiti tako ljubitelje psov kot tudi zahtevnejše vzreditelje.

Knjigo lahko naročite pri založniku na naslovu: GRAFITI STUDIO d.o.o., Stražunska 4/a, 2000 Maribor, tel., fax: 062 512 029.

NAROČILNICA

Nepreklicno naročamo _____ izvodov knjige **„MOJA PSIČKA“** avtorjev mag. Sama Pitamica in mag. Iztoka Valentinčiča po ceni 4000,00 SIT. V ceno je vračunan 5-odstotni prometni davek.

NAROČNIK: _____

NASLOV: _____

ODGOVORNA OSEBA: _____

DATUM: _____

PODPIS: _____

ŽIG: _____

NAČIN PLAČILA (OZNAČITI): po povzetju po predračunu (naročilnica) na ŽR

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK: GRAFITI STUDIO d.o.o., Stražunska 4a, SI - 2000 Maribor, Tel.: 062/ 512-029, fax: 062/ 5-200-201, E-mail: grafiti.studio@siol.net, ŽIRO RACUN: 51800 - 601 - 112182

NOVEMBERSKE POPLAVE V MESTNI OBČINI SLOVENJ GRADEC

VLADIMIR NIKOLIČ

V mestni občini Slovenj Gradec so ob povečanem deževju 4. in 5. novembra prestopili bregove reki Mislinja in Suhodolnica ter potoki: Homšnica, Velunja, Jenina, Radušnica in drugi. Zaradi hudourniških učinkov so povzročili večjo škodo predvsem na cestah, kmetijskih zemljiščih in objektih, stanovanjskih hišah in gospodarskih družbah.

Zaradi poplave in hudournikov ter posledično zemeljskih plazov so bila prizadeta območja in objekti:

ob reki Mislinji: Golavabuka, Brda, Turška vas, Mislinjska dobrava, Šmartno, jez na Mislinji v industrijski coni (uničen), poplavljeni damovi Zdovc in Ošlovnik na Celjski cesti, gospodarske družbe Nieros, Tovarna pohišva Parmeče, Tovarna meril.

V naselju ob Suhodolnici: Muratova ulica in del Starega trga (Košan, Strkuš) je bilo poplavljenih ca 35 individualnih hiš in gospodarske družbe Jonson Controls, Ko - si kape, Nova oprema.

Ob potoku Homšnica je bilo poplavljenno območje od Štrufeta do „Cokanove vasi“, polje ob Šmarski cesti, pri mostu čez Homšnico sta bili zaliti hiši Pačnik in Potočnik. Zaradi poplave so bile zalite kleti hiš ob Tomšičevi ulici (ca 15 individualnih hiš), polja in vrtovi.

V Podgorju je Radušnica zalila stanovanjsko hišo v križišču pri Rigelniku, zemeljski plaz pa je zasul stanovanjsko hišo Podgorje 131 in cesto ob njej. Na Graški gori je resno poškodovana stanovanjska hiša Marije Hrašan zaradi zemeljskega plazov - stanovalce so preselili v drugi objekt. Zaradi plazov je resno ogrožena cesta Graška gora - Šoštanj. Staro plazišče, ki še ni bilo sanirano, se je še povečalo.

Zaradi poplav je bilo poškodovano tudi električno omrežje in s tem motena oskrba z električno energijo v Slovenj Gradcu za gospodarske družbe NTU, Ko - si kape, Nova oprema ca 1 uro, Legen - Pohorje ca 0,5 ure, Stari trg ca 3 ure, Šmartno ca 4 ure.

Na vodovodnem omrežju je prišlo do poškodb pri vodnih zajetjih in vodovodih, tako da je bila motena oskrba v naselju S8 in Starem trgu. Po popravilih vodovoda je bilo potrebno prekuhavati vodo za gospodinjstva.

Na lokalni cestni mreži je bilo zaradi poplav in hudournikov poškodovanih 276 propustov, sproženih 22 manjših in 10 večjih plazov in 234 udorov zaradi hudourniških učinkov potokov in poplav.

Vse aktivnosti zaščite in reševanja je vodil in koordiniral občinski štab civilne zaščite ob pomoči vodij intervencij gasilskih enot na terenu, ki so tudi ob teh poplavlach pokazali izjemno prizadevnost in učinkovitost v danih okoliščinah.

V intervenciji oziroma reševanju je sodelovalo vseh 10 gasilskih društev s svojimi operativnimi enotami (skupno 150 gasilcev), ki so pri delu uporabili 20 črpalk, enota Gozdnega gospodarstva

Slovenj Gradec Gradnje z gradbeno mehanizacijo (tudi s kooperanti) 10 rovkopačev in tri črpalke, dva hiaba, 4 kamioni in druga drobna oprema, enota Javnega komunalnega podjetja z 10 delavci vodovoda in kanalizacije ter označevanja zapor cest ter enota Elektro za odpravo napak na elektro omrežju.

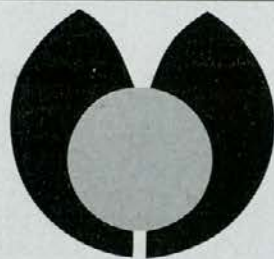
Občinski štab je bil aktiviran na poziv poveljnika CZ 4. novembra ob 20.30 uri in je bil aktiven do 7. ure 5. novembra 1998, ko so se razmere umirile in so z delom nadaljevale občinske službe. Župan je imenoval komisije za popis škod na cestnem omrežju in stanovanjskih objektih. Organizirane so bile tudi službe za začetek sanacijskih del in prvih, najnujnejših ukrepov za odpravljanje posledic poplav.

Na podlagi izkušenj in podatkov iz prejšnjih poplav ponovno ugotavljamo, da je poglobitveni vzrok škod zaradi poplav v pomanjkljivem vzdrževanju vodotokov in neizvršenih gradbenih posegov za ureditev vodotokov. Nekateri prizadeti objekti so zgrajeni v poplavnih območjih, ki jih ni možno zaščititi brez zelo velikih vlaganj, zato bomo tudi v bodoče reševali na vnaprej znanih lokacijah.

Erozija Mislinje 200 m dolvodno od jezua

Zemeljski plaz na gozdni cesti. Prevoz po njej ni mogoč.

**KOROŠKA
ZADRÚŽNA
HRANILNO
KREDITNA
SLUŽBA** p.o.

SLOVENJ GRADEC, CELJSKA C. 7
TELEFON: (0602) 42-341, 42-344,
43-193
TELEFAX: (0602) 43-301

TOLAR NA TOLAR ZA RAZVOJ KMETIJSTVA

SPOŠTOVANI

Slovenska zadrúžna kmetijska banka d.d. Ljubljana je bila ustanovljena leta 1990 z namenom, da bo zagotavljala celovit bančni servis zadrúžnemu sistemu. Banka ima pooblastilo za opravljanje vseh bančnih poslov. Da bi čimbolj približali poslovanje našim komitentom smo se odločili za sodelovanje s hranilno kreditnimi službami, članicami Zveze hranilno kreditnih služb Slovenije.

V prostorih Koroške zadrúžne hranilno kreditne službe Slovenj Gradec, Celjska cesta 7, smo odprli blagajniško mesto banke, ki za komitente Koroške zadrúžne hranilno kreditne službe Slovenj Gradec in druge stranke opravlja posle deviznega varčevanja.

Bančno okence posluje v okviru delovnega časa hranilno kreditne službe. Na okencu banke opravljamo naslednje storitve:

- nakup in prodajo tuje gotovine,
- vodenje devizne hranilne knjižice,
- vodenje deviznih depozitov od 1 meseca do 1 leta,
- vodenje deviznih depozitov nad 1 letom z izplačilom obresti v krajših časovnih obdobjih,
- opravljanje plačilnega prometa s tujino.

Vaša devizna sredstva bodo pri Slovenski zadrúžni kmetijski banki varno naložena.

Prepričajte se o ugodnih obrestnih merah in menjalniških tečajih.

Najboljšo naložbo vam bodo prijazno svetovale delavke HKS, ki jih sicer že dobro poznate.

Obiščete nas lahko vsak delavnik med 8 in 14.30 uro.

Informacije po telefonu: 501 - 550 - 26.

Slovenska zadrúžna kmetijska banka, d.d. Ljubljana
Prava banka za dobre gospodarje

Tudi v gozdovih občine Mislinja so se ob močnih novemberskih nalivih trgali plazavi v gozdovih. Ogrožene so bile gozdne ceste, veliko škode pa je drseča zemlja naredila po gozdovih, kot lahko vidimo na posnetkih.

Tekst in foto: Franc Jurač

KULTURA

V SPOMIN DR. FRANCU SUŠNIKU

F.J.

Ob stoletnici rojstva dr. Franca Sušnika, pobudnika in ustanovitelja študijske knjižnice in gimnazije na Ravnah na Koroškem, se je na Ravnah in Prevaljih zvrstilo več prireditev.

V Koroški osrednji knjižnici pa je bila na ogled razstava o Sušnikovem življenju in delu.

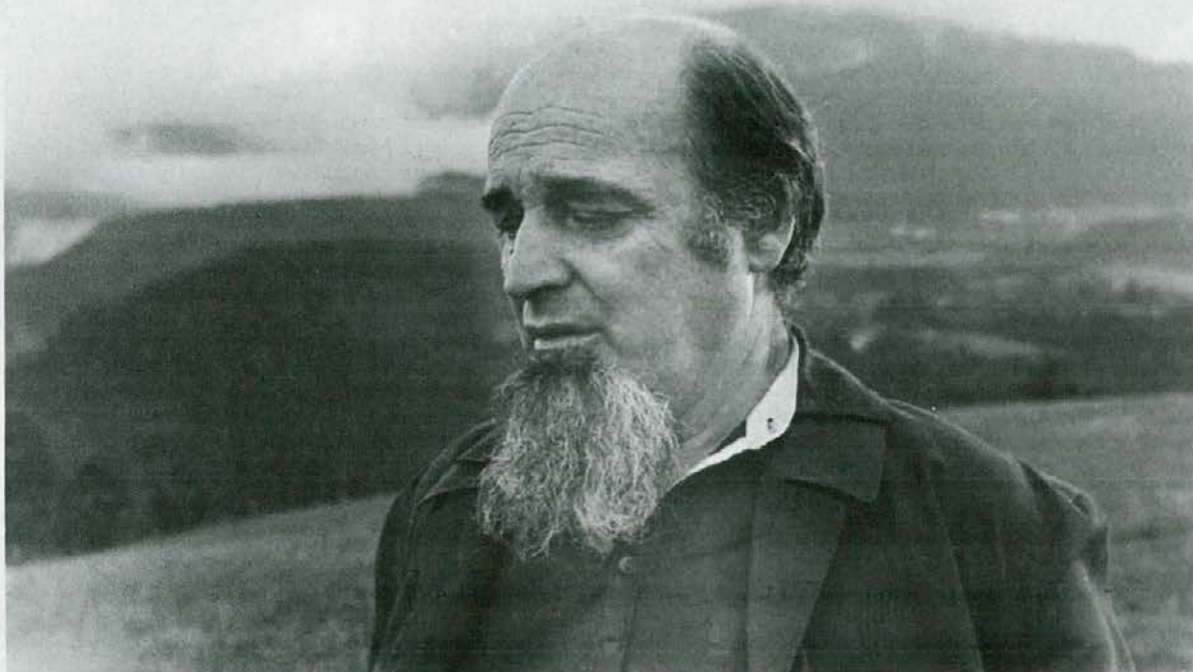
Kulturno društvo Mohorjan in druga kulturna društva s Prevalj pa so pripravila Sušnikove dneve pod geslom Zvestoba domu in narodu.

V Druženem domu na Prevaljah je akademik in skladatelj Lojze Lebič odkril Sušnikov doprni kip, ki ga je zasnoval in izdelal akademski kipar Stanko Kolenc, odlil pa mojster Bojan Štine.

Spominsko ploščo, načrt zanjo je delo arhitekta Andreja Lodranta, je odkril predsednik KS Prevalje Vladimir Pori.

IN MEMORIAM JOŽE TISNIKAR

MARJAN KRIŽAJ

V petkovem opoldnevu ni onemela le Mislinjska dolina, onemela je država, onemel je kulturni svet. Jože Tisnikar, slikar z dušo in telesom, umetnik, ki smo ga vsi poznali in cenili, tega dne ni stopil pred kamere. Zaman so čakali snemalci, smrt, njegova stara dobra znanka, ga je pretentala kar na cesti in vzela s seboj. Ni ga povprašala po načrtih, po energiji, s katero je bil nabit, po volji do novih stvaritev v njegovem, z idejami kar nasičenem ateljeju. Pa mu je le osem mesecev nazaj toliko ljudi stisnilo roko in mu zaželelo še kar največ ustvarjalnih in v krogu svojih najbližjih zadovoljstva polnih let. Kako ponosen je bil, ko mu je oktet lesna poslal nevsakdanjo čestitko kar v ljubljanski studio, kjer je voditelj oddaje povlekel pravo potezo ob mikavnem klepetu treh umetnikov. Bil je naš Jože mojster posebnega kova, izviren in samosvoji, pa vendar tako skromen, da ga slava ni mogla narediti domišljavega, saj je tolikokrat v življenju spoznal, kako se človeška mogočnost sprevrže v nič. Ko ne le kraj in ljudje, ko narod izgubi takšnega moža, se iz dneva v dan bolj zavedamo njegovega poslanstva, saj ne odnaša s seboj ničesar, zapušča pa neskončno veliko.

V skromni hiški ob cesti, ki pelje proti Mislinjskem jarku, se je 26 februarkega dne 1928. leta rodil naš Jože. Bil je to prvi sin očeta Friderika in mame Marjete, ki je nato povila še osem otrok. Doraščali so v skromnosti in revščini, ob pičlih novcih, ki jih je zaslužil oče v tovarni lepenke, pa še te odmerjal med domom in gostilno. Tako je Jože okusil tudi lakoto, pa čeprav je potrpežljiva in dobra mama vedno počakala, da so se najedli otroci, ona pa je vzela v roke žlico, če je kaj ostalo. Pa se je rad spominjal tudi vedrih plati otroštva, saj se je podil po poljih, plezal po drevju, pozimi sankal in kepal, tekal za maškarami ter nad vse rad poslušal glasbo. Radia še niso imeli, petje pa je vsem polnilo življenje. Ko so takole zbrani skupaj zapeli, so jim obrazi sijali v neizmerni življenjski radosti. V šoli je bil srečen le, ko je lahko risal, saj je bilo to nekako v njem in mu je v tistih štirih letih, ko je trgal hlače po šolskih klopeh, učitelj le tu namenil lepo besedo. V spominih mu je ostala dolga pot do šole, pa krivica, ki je nikoli ni pozabil, saj so ga zapostavljali zaradi revščine, malico, ki je je bil še kako potreben, pa so dobivali otroci premožnejših staršev. Zajel ga je čas vojne vihre, spominja se Pohorskega kralja, požgane fabrike, tesno ob zidu čakanja na smrt in trenutka, ko se je pred koncem vojne sam zavihtel na belega vranca in s trelom iz puške zanetil požar. Nikoli ni pozabil tistega dne 1946 leta, ko mu je oče dejal, da ga bo moral zamenjati na delu v tovarni in naslednjega dne umrl. 18-letni mladenič je delal po ves dan, v neizmerno veselje matere, ki je bila ponosna na sinovo samostojnost in pripravljenost pomagati ji pri mnogih hišnih delih, ki so po očetovi smrti padla na njena ramena. Polna neizčrpne življenjske sile je ob pomoči otrok postorila še marsikaj, o čemer še verjeti ne bi mogla.

Klic k vojakom je za fanta, ki je šel takrat prvič zdoma, predstavljal prelomi trenutek. Na jugu Srbije pa se je Jože kalil v delu z bolniki in ko je vendarle dočakal dan, da je lahko slekel vojaško suknjo, je upal, da bo lahko prišel do službe v Slovenjegraški bolnišnici. Vrnitev pa mu ni postregla s tistim, kar je pričakoval, saj so se doma znašli tudi brez njega, družba, s katero se je shajal, se je razbila, saj so mladi vaško življenje zamenjali z mestnim, vrata bolnišnice pa se mu niso odprla. Zgrabititi je moral za delom v Vuzenici, kjer so gradili elektrarno, pa za kratek čas doma na gozdarstvu, dokler ga končno niso leta 1951 poklicali za bolničarja v slovenjegraško bolnišnico. Po dveh letih opravljanja pretežno fizičnih težjih del, ko se je že srečeval z obdukcijami, je začel svojo, dobra tri desetletja dolgo kalvarijo v prosekturi. Danes vemo, da Jože ne bi postal to, kar je bil, če se ne bi sprijaznil s tem nevsakdanjim delom, če v besedah tolažbe, ki jih je sorodnikom izrekal v mrtvašnici, ne bi razmišljal o onostranstvu. Včasih ga je videl kot presrečno dolino svojega otroštva v

Mislinji, včasih pa črno, kot svet, v katerem zagospodarijo vrani. Le v ljubezni do človeka je obdukcijski pomočnik tako samosvoje ustvarjal svet vstajanja od smrti. Rad je imel svoje delo, vsak dan več mu je pomenilo njegovo slikarstvo, pa čeprav dve desetletji ni prodal niti slike, saj so se temačnosti njegovih risb, ljudje kar nekam bali. Pa vendar je neozojenjen, brez urejenega stanovanja in prijateljev vztrajal vrsto let.

Po desetih letih se je nekega novemberskega dne vendarle znašel na veselici. Sredi množice, nekako sam, je hlatal tone glasbe in se zagledal v Marijo. Že prve besede so ju zblizale, imela sta nekaj skupnega in v osamljenosti sta stakala globoke vezi. Že naslednje leto, 15. marca 1959 sta se v Celju poročila in nato nekaj let zaživela kot podnajemnika v majhnem stanovanju. Pričakovanje, da bo poselej tudi Jože zaživel kot drugi ljudje, še posebej, ko jima je rojstvo sina dodalo nov kanček sreče, pa se ni uresničilo. Saj je imel rad svojo Marijo in Robija, a ni se mogel iztrgati delu v izmeni netopitrijev, nekaki žalosti, ki jo je vse bolj utapljal v kozarčku in vzrokov za pikro besedo ni manjkalo. Bila so to za ženo in bodočega umetnika trnjeva leta, saj je bil Jože že na robu obupa in življenja, a šel je trmasto svojo pot in dosegel svetovno slavo. Se dvakrat sta se selila iz bloka v blok, Jože je imel atelje v bolnišnici, pa na podstrešju in v kleti, „inteligenca“ je začela kupovati njegove slike, začela so se obdobja samostojnih razstav. Marija, ki mu je vsa leta zvesto stala ob strani, v času njegovih najglobljih stisk, ki bi že kdaj vrgla puško v koruzo, je postala njegov šofer in spremljevalec. Ko se je leta 1983 upokojil, Jožetu Tisnikarju ni prenehalo vreti iz srca, izpod prstov, ozpod čopiča. Iztrgan iz poklicnega ambienta je svoje ukvarjanje z risbo, ki je zahtevala mnogo znanja, obogatil z novimi motivi in barvami. Zanimanje zanj je raslo, monografije niso poganjale kot gobe le doma, temveč v mnogih državah sveta, vse od Amerike do Japonske. Se vedno pa je ostajal skop z besedami, saj so govorila njegova dela.

1988 leta se je z ženo in sinom odločil za gradnjo hiše. Pa ga to ni odvrnilo od ustvarjanja na platnu, a ko so se novembra 1990 leta veselili, se je veselja od žene kar nalezal. Tako kot ona in vsi, ki so mu bili blizu, tiste pozitivne energije, ki jo je kar trosil okrog sebe. V letu svojega življenjskega jubileja se je zelo razveselil retrospektivne razstave, ki jo je prav vsak dan obiskal in povprašal, kako je kaj z obiskovalci.

Vselej pa se je Jože čutil Mislinjčan. Nikoli ni zatajil svojega rojstnega kraja. Ni obiskoval le svojih bratov in sestra, ampak se je rad pojavljal na številnih prireditvah v tem kraju. Mislinjski gozdni tek je kar 18 let zbiral najboljše slovenske maratonce po njegovi zaslugi, saj je zmagovalcu vselej namenil svojo likovno mojstrovino. Večkrat je razstavljal na mislinjski šoli, zadnja leta pa kot mentor vodil likovna srečanja mladih Mislinjske doline. Ta srečanja smo poimenovali Tisnikarjeva likovna kolonija. S kakšnim ponosom smo mu 28. junija 1997, kot prvemu, podelili naziv častni občan občine Mislinja, saj je zatrdil, da v srcu je in ostaja Mislinjčan. Tudi če smo ga obiskali, se je razveselil našega prihoda, v trenutkih osebne radosti pa zaigral še na frajtonerico. Več jih je imel, ena pa od 14. februarja 1989 bogati sobo pri Bučineku. Prav v tem prostoru, ki so ga otvorili ob slovenskem kulturnem prazniku in so ga napolnile njegove slike, je njegova dobra volja v četrtkovem večeru dvigala razpoloženje prijetne družbe, poslednjič v njegovem življenju...

Globoka je rana, ki jo je v naše srce zarezalo spoznanje, da so ga vse prežgodaj položili tja, kjer smo vsi enaki, kot je sam večkrat dejal. Globoke so brazde, ki jih je v naše kulturno polje zarezala njegova tragična smrt. Bogata in razkošna pa je dota, ki nam jo zapušča in ki je ne bomo nikoli pozabili prav vrednotiti.

JOŽE TISNIKAR - NAŠ SOSED

IDA ROBNIK

O njem so že toliko napisali, da bi kdo rekel, saj ni več kaj dodati. Tudi v Viharniku ga je predstavil Andrej Šertel v svoji rubriki „Dober dan“. Pa vendar, bil je moj sosed in sosed moje znanke Majde, ki ga ne bo nikoli pozabila.

Z Majdo sva se tu in tam srečali na skupnem vrtu, tam nedaleč od Tisnikarjeve hiše. Večkrat se je tja zaslíšal glas njegove hrmonike.

Pred kakšnim letom je bila Majdina mama hudo bolana. Za njeno življenje so trepetali njeni otroci in se vsak dan vozili v Maribor, da so jo talažili in prosili zdravnike, naj naredijo vse za njeno ozdravitev. Po težkih operacijah je pričela okrevati in se po nekaj mesecih zdravljenja vrnila domov. Potem so razmišljali, kako bi izkazali hvaležnost zdravstevemu osebju v bolnišnici Maribor. Kmalu za tem sta Majda in njena sestra v mestu videli Tisnikarja in obe je prešinila misel: „Bolnici

bomo podarili njegovo sliko.“ Stopili sta do njega, se mu predstavili in povedali, da želita kupiti njegovo sliko za hvaležnost in prizadevanje osebja mariborske bolnišnice pri zdravljenju mame. Rahlo se je nasmehnil in dogovorili so se za datum, kdaj naj prideta po sliko. Nista niti vprašali, koliko bo slika stala, saj bi za mamino zdravje dali vse. Ko sta prišli po sliko v dogovorjenem terminu in vprašali po ceni, se je spet rahlo nasmehnil in rekel: „To je slika za mamino življenje. To pa se ne plača.“ Bili sta tako presenečeni, saj Tisnikarja prej nista osebno poznali. Bil je pač sosed, bil je poznana oseba v mestu, bil je velika osebnost v svetu likovne umetnosti.

Kako velik je bil, sam ni niti vedel, pa tudi mi ne, ko smo ga srečevali, je bil pač sosed.

JOŽETU TISNIKARJU

Si umetnosti posvetil življenje,
s slikami si to dokazoval,
čeprav si slikal žalost in trpljenje,
to v slikarstvu res si dobro znal.

Kot takšnega smo dobro te poznali,
v umetnosti svetovni znan si bil,
v vsaki sliki cilj smo tvoj prebrali,
saj čustev v slikarstvu nisi skrili.

Bila življenska pot ti je bogata,
veliko si prijateljev imel,
ura nobena ni bila potrata,
si v prostem času vedno bil vesel.

Čeprav ne moremo še vsi verjeti,
da te med živimi med nami ni,
spomin nam nate srca mora greti,
čeprav nam žalost srca zdaj greni.

Zlatko ŠKRUBEJ

Utihnil korak je v nemi tišini
končal si iskanje poti,
ki pelje v nov dan,
v veselju pomladi ustavil si čas,
v spominu na tebe odmeval bo glas,
ODŠEL SI OD NAS

MARKO OGRIS

Pred 27. leti se je v veselju pomladi porajajočega življenja, kot tretji cvet življenske radosti staršem odprla knjiga življenja, ki se je 22. junija 1998 nedokončana za vedno zaprla. Življenska pot, na katero je bila položena starševska skrb in ljubezen je vijugala od otroštva do prvih osnovnošolskih korakov v varnem družinskem zavetju. Prvi samostojni koraki so vodili v šolske klopi in se nadaljevali v poklicni usposobitvi. Mladostno varno zavetje, ki ga včasih ne znamo v popolnosti vrednotiti, kaj hitro mine in pred človeka stopi svet lastnih sanj. Kot popotnik skozi lastni čas postavljeni na pot z mnogimi križišči in nepreglednostmi, ki pelje včasih navzgor, pa tudi navzdol v iskanju lastnega poslanstva.

Uresničiti svet lastnih sanj je želja, ki ni vedno lahko dosegljiva. Zato je potrebno mnogo truda in odrekovanja, da lahko človek požanje pridelek z njive svojega življenja. V želji po izpolnitvi svojega poslanstva si iskal in našel življensko sopotnico. Ustvarila sta si toplino zavetja, ki sta jo obogatila s sadom skupnih življenskih pričakovanj in hotenj. Leto 1992 se vama je rodil sin Dejan.

Čas skupne družinske sreče ustvarjenega doma kljub zavezanosti in potrebe otroka po toplini obeh staršev, žal, ni trajal dolgo. Usoda je hotela drugače in življenska pot ustvarjene družine se je na enem izmed križišč razšla. Brazgotino, ki je ostala, tudi čas ni uspel zaceliti. Življenje polno moči je iskalo nove načine in poti priti do željenega cilja in te pripeljalo do trenutka, ko se je tvoja življenska pot za vedno končala.

Odšel si, pogrešali bomo tvojo vedrino, na poteh, kjer smo se srečevali, bomo čutili praznino. Hvala ti za vse, kar si dobrega storil!

Žalujoči

Nekoč bomo vsi kakor oblaki,
ki ob večeru drse na zapad.
V jutru jih ni več,
le zvezde so videle njih konec....
K. Mauser

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi nadvse ljubljene ter skrbne mame, babice in tete

MARJANE PAČNIK, Štamuličeve Marjane iz Gozdarske ceste 188 v Mislinjskem jarku,

se iskreno in najlepše zahvaljujemo vsem, ki ste bili z nami v trenutkih neizmerne bolečine ter žalosti.

Posebno toplo se zahvaljujemo Dragu in Anki Grabner, Darji Klemenc, vodstvu in sodelavcem žage Cemprin Mislinja, strežnemu osebju Splošne bolnišnice Slovenj Gradec, sodelavcem Tovarne pohištva Pameče in Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, obrata Mislinja ter vsem prijateljem, sosedom in znancem. Posebno se zahvaljujemo guberniku Marjanu Križaju za ganljive besede slovesa in dekanu g. Tinetu Tajniku za opravljen pogrebni obred. Še enkrat vsem in vsakomur hvala, ker ste delili bolečino z nami.

V neizmerni žalosti slovesa: sin Zdenko, hčerka Slavica z družino, mama Slavka, brata Stanko in Franc, sestre Fanika in Vera z družinama ter ostali sorodniki.

V SPOMIN

ANTONIJA JUG

6. 5. 1902 - 10. 12. 1997

V teh hladnih in mračnih zimskih dneh mineva prvo leto žalosti, kar si nas zapustila in odšla počivat k svojemu možu, našemu dediju Francu Jugu v vaju poslednji dom na starotrško pokopališče. S hvaležnostjo se vaju spominjamo vsak dan, ko obiskujemo vajuin grob. Hvala vsem, ki ju niso pozabili in jima prinašajo cvetje in sveče.

V tihi žalosti njena sestra, hčerka, vnuki in pravnuki z družinami.

ZAHVALA

Ob 65. godu nas je za vedno zapustil naš dragi mož, oče in dedek

BERNARD KRESNIK z Legna

8. 7. 1933 - 22. 8. 1998

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste ga spremljali na njegovi zadnji poti, mu poklonili vence, cvetje, sveče in darovali za svete maše. Iskrena hvala zdravnikom in strežnemu osebju kirurškega oddelka slovenjegraške bolnišnice, gubernikom Jožetu Pritrzniku in Edu Turčniku za izrečene besede in moškemu pevskemu zboru Kope Legen, pevskemu zboru Ksaver Meško iz Sel ter cerkvenemu pevskemu zboru Smartno za zapete pesmi ob slovesu.

Hvala tudi g. župniku Francu Rataju za pogrebni obred. Še posebna hvala Viliju in Urški Drofelnik, Vinku in Nadi Gotovnik ter Bojani Štern za vsestransko pomoč v neznosnih trenutkih bolečine.

žena Jožica, sinova Rado in Bernard z družinama ter sin Tomaž s Tanjo.

Delo, skrb in veselje,
bilo tvoje je življenje.
Zdaj ostaja nam praznina
in velika bolečina.

V SPOMIN

15. decembra bo minulo dve leti, ko nas je zapustil naš dragi mož, ljubeči oče in sin

STANKO GROBELNIK

iz Završ pri Mislinji

Hvala vsem, ki se ustavite ob njegovem grobu, mu prinašate cvetje in prižigate sveče.

žena Slavica, sinovi Rajko in Milan z družinama, Sandi ter mama in oče.

• 1902

+ 1998

KAREL ZBIČAJNIK

Ko se človek rodi, se mu vrata široko odpro v svet, nato pa se ožajo in že se zapro za vedno.

Takšna usoda je zadela tudi Karla Zbičajnika, ki je daljnega leta 1902 zagledal luč sveta v Razboru v Suhem Dolu, kjer je preživel tudi svojo mladost. A mladost je hitro minila in moral se je podati v širni svet. Takrat so fantje hodili na Hrvaško, kjer so pozimi delali drva. Po dveh letih na Hrvaškem je odšel v Francijo, kjer je dobil delo pri zidarjih. Tam se mu je dobro godilo in je ostal 14 let. Med drugo svetovno vojno so ga Nemci premestili v Nemčijo, kjer je delal v neki tovarni. Ko je prišla svoboda, se je vrnil v domovino in se zaposlil na žagi na Prevaljah. Tam je delal do zaslužene upokojitve.

Delo na prevajški žagi je zelo nazorno opisal gospod Mirko Kumer, ki v svojem prispevku Vzpon in padec Korotana večkrat omenja tudi mojega brata Karla Zbičajnika. Zato se gospodu Kumru lepo zahvaljujem.

Karel je bil človek vedrega duha, skromen in prijazen do sočloveka. Poročil se ni nikoli, ostal je sam s svojo usodo. Kupil je zemljo in začel graditi lep dom nad železniško postajo nad Prevaljami, kjer sta potem živela skupaj s sestro Marijo.

Kot upokojenec je živel v miru in zadovoljstvu, a kaj, ko se je pojavila bolezen. Pred dvema letoma je obnemogel obležal in tako se je njegova bogata življenska pot končala. Dosegel je visoko starost 96 let. Od njega smo se poslovili na Barbari, 7. novembra 1998. Velika množica ljudi ga je spremljala na njegovi zadnji poti. Tam na božji njivi se bo odpočil. Naj mu bo lahka domača gruda!

Slavku, Karlu in Jožici se prav lepo zahvaljujem za postrežbo v času bolezni, patronažni sestri iz Prevalj pa za obiske na domu in lajšanje bolečin.

Štefka MELANŠEK

• 1928

+ 1998

JOŽE TISNIKAR

Sredi ustvarjalnega dela je za posledicami prometne nesreče umrl velik slikar Jože Tisnikar, samouk, izvirnež in slikarski samotar, ki se je trajno likovno zapisal med nesmrtnike. Ostala je velika vrzel.

Jože Tisnikar se je rodil 26. februarja 1928 v Mislinji pri Slovenj Gradcu. Leta 1951 se je kot obdukcijski pomočnik zaposlil v splošni bolnišnici v Slovenj Gradcu in od tedaj je njegova umetniška pot rasla strmo navzgor. Slikal je neutrudno mrtvece. S pomočjo akademskega slikarja Karla Pečka je počasi notranje zorel, slikarsko in osebno, prerasel ta čas, kar je dano samo velikim talentom.

Bil je preprost človek, iskren, enostaven, tako kot pritiče velikemu slikarju. Kalil se je skozi življenje, ne skozi visoko akademsko likovno šolo in ostal zvest umetniški resnici, slikal mrakobno zeleno, po trohobi in razpadanju nekega časa, ki ga živimo, v brezdušni, hladni, surovi in bolni civilizaciji, ki ni ravno naklonjena lepoti. Bil je prerok in znanilec hkrati.

Ohranili te bomo v lepem spominu, vsi, ki cenimo in spoštujemo tvoje likovno znanje in umetnost ter ustvarjalnost sploh, čeprav nisi več med nami, si še vedno živ, saj si zmeraj govoril, da človek ne umre popolnoma in dokončno.

Janez KRIŽAN

• 1905

+ 1998

ANTON ANDREJČ - KONČNIK

V nedeljo, 11. oktobra 1998, smo se na pokopališču v Starem trgu poslovili od najstarejšega krajana in gasilca PGD Stari trg, Antona Andrejča - Končnika iz Starega trga. Težko dojemamo, da ga ni več med nami, ko pa je imel do zadnjega diha odprte oči in razširjene roke do življenja. Čeprav v častiljivi starosti, je z različnimi drobnimi potezami in dejanji povezoval vsakdanjik mnogim ljudem.

Tone se je rodil 3. junija 1905 v številni Arnežnikovi družini na Graški gori v župniji Šmiklavž pri Slovenj Gradcu. Osnovno šolo je obiskoval v domačem kraju in preživel otroška leta na domači kmetiji. V letih 1922 do 1925 se je izučil za mizarja pri takrat znanem mojstru Perovcu v Šoštanju. Nato se je nekaj časa izpopolnjeval v Beogradu.

Leta 1936 se je poročil s Faniko Mirkac, p.d. Končnikovo iz Graške gore. V zakonu se jima je rodilo 6 otrok. Po drugi svetovni vojni je bil nekaj časa zaposlen v Tovarni meril kot kvalificiran mizar. Leta 1947 sta z ženo Faniko prevzela Končnikovo kmetijo v Starem trgu, na kateri sta kmetovala celih 30 let, vse do leta 1977, ko sta kmetijo izročila hčerki Nadi.

Leta 1993 mu je umrla žena Fanika, kar je Toneta zelo prizadelo, saj ni bil več daleč zelo pomemben visoki jubilej - 60 let poroke.. In prav od tega časa dalje mu je že trkala na vrata neozdravljiva bolezen, ki jo je z veliko potrpežljivostjo in neizmerno voljo prenašal vse do svoje smrti.

Hčerka Nada mu je s pomočjo prijateljice Silve v času njegove bolezni nudila vso strokovno nego v domači oskrbi. Zato gre posebna zahvala Silvi Dražič, medicinski sestri splošne bolnišnice Slovenj Gradec za njen humani odnos do bolnih starejših ljudi. V gasilski matični knjigi je zapisano, da je Tone postal član PGD Stari trg leta 1941. V takratnem času še ni bilo avtomobilov in se je vso gasilsko orodje prevažalo na požarišče s konjsko vprego. Požari pa so bili v tistem času številnejši, kot so danes. Zato je bil Tone zraven takratnega poveljnika Zaponška zadolžen za prevoz orodja in gasilcev na požarišča. Sodeloval je tudi pri gradnji gasilskega doma v Starem trgu s prevozi in poskrbel za družabno življenje v gasilskem društvu, saj je bil odličen domači muzikant. Za svojo zvestobo in naklonjenost gasilstvu je prejel nekaj pohval in priznanj, med njimi diplomu in značko za 50 let članstva v GD Stari trg leta 1991.

Tone je bil poznan pri občanih širom Mislinjske doline in Graške gore kot domači muzikant - samouk. Harmonika, frajtonarica mu je bila zvesta spremljevalka že od 17. leta starosti. Igral je na številnih porokah, raznih domačih veselnicah, občnih zborih, na številnih nastopih folklorne skupine KUD v Starem trgu. Sodeloval je na poletnih kulturnih prireditvah in karnevalih. Vsak njegov prispevek je popestril družabno življenje v Starem trgu.

Tone je bil človek, ki je vsakomur rad pomagal, če je le mogel. Zapustil je svoje najdražje: 7 otrok, 14 vnukov in 10 pravnukov, ki so ga vsi spoštovali in imeli radi.

Hvala ti za vse dobro, kar si storil za gasilstvo in razvoj ostalega društvenega življenja v Starem trgu. Srečni smo, ker smo lahko živeli s teboj in osiromašeni, ker te ni več med nami. Tvoji gasilski prijatelji, sosede in krajani te bomo ohranili v trajnem in lepem spominu.

Jože KACIJAN

LAN JE HRANIL, ZDRAVIL, OBLAČIL, RAZSVETLJEVAL KOČO ...

MIRA STRMČNIK, vodja projektne učnega dela „Od lanu do platna“, predmetna učiteljica razrednega pouka na osnovni šoli Šmartno

So stvari, ki skozi čas izgublajo svojo uporabno vrednost. Tisto, kar ostane, je njih lepota. Živimo v času, ko so kolovrat, motovilo ali statve samo še čudovite, same sebi nemenjene skulpture.

Namen projektne učnega dela „Od lanu do platna“ je bil, da oživimo spomin na polpretekli čas.

V Šmartnem pri Slovenj Gradcu se je konec štiridesetih let modrina cvetočih lanenih polj še stapljala s sinjim nebom, ko pa je industrija nudila bolj poceni blago iz drugih vlaken, se je doba lanenega platna končala.

Prav letos mineva 50 let, ko je v Šmartnem Lorančev Pavli stkal zadnje platno. Da ne bi šlo v pozabo, kako so naše babice plele, pulile, sušile, trle in nazadnje stcale platno, sem skupaj z učiteljicami razredne stopnje in delavci naše šole vpeljala učence v čas, ko je bila ta kulturna rastlina pomembna za preživetje. K sodelovanju sem povabila krajanje, ki so se mojemu povabilu prijazno odzvali.

Dela smo se lotili zelo resno. Kot je moral kmet

njivo že jeseni pripraviti za spomladansko setev lanu, tako smo tudi mi s pomočjo hišnika pripravili zemljo na šolskem vrtu. Sejali smo ga 8. maja, ko ni bilo več hudih pozeb.

Lan je hitro rasel. Naredil je sinje modre cvetove, iz njih pa so se razvile okrogle zelene glavice s semenom. Ko lan dozori, ga ne žanjejo kakor žito, temveč populijo in povežejo v snope. Tako smo naredili tudi mi. To smo opravili proti koncu avgusta. Snope smo odnesli na travnik, da so se posušili. Suhemu lanu smo potrgali glavice z riflom, stebela pa razgrnili po travniku, kjer je ležal tri tedne izpostavljen rosi, dežju in soncu. Pravijo, da lan mlade celi gode. Ko je bil lan dovolj uležan, smo ga pobrali, naredili rahlo povezane snope in ga spravili v svislj kozolca.

Vse to smo z diapozitivi na kulturno etnološki prireditvi pokazali v šolski telovadnici. Potem so prišle tudi babice in pokazale, kaj vse je bilo še treba storiti, preden je nekdo oblekel laneno srajco. Terice, predice in tkalke so opravile tisti del naloge, ki je učenci ne bi zmogli.

Trenje lanu je bilo zelo težavno, tako da so tericam po nekajdnevni teritvi roke močno otekle.

Ce si terico jutraj vprašal, kam gre, je glasno in zviška rekla: Tret! Ko si jo opoldne vprašal, kaj dela, je tiho odgovorila: „Terem.“ Zvečer, ko si jo srečal na poti domov in jo vprašal, kje je bila, je komaj slišno odgovorila: „Trla sem.“

Drugošolci in petošolci so z učiteljicama Sonjo Škrabec in Lilijano Pelc uprizorili glasbeno pravljičico o lanu.

Prvošolci so raziskovali pregovore in vrače v zvezi z lanom. Četrtošolci so skupaj z veterinarjem Edijem Potočnikom iz veterinarskega zavoda spoznali zdravilne učinke lanu.

Na šoli smo pripravili razstavo, kjer je bilo videti vse od lanenega semena do lanenih prtov,

ZA RAZVEDRILLO

ZADNJA ČRKA ABECEDE	POGAN	TRDI SIR	NADALJEVANJE GESLA
DŽEM			
GLAVNI ŠTEVNIK			
VSE, KAR DAJE OČLUTEK MEHKOBE			

	SKRITJE DRAGOCENOSTI (DVOJINA)	KMETIJSKI STROKOVNIAK	PUN PRI ZGOREVANJU VITAMIN, KI PREPREČUJE RAHMIS						
PRIPRAVE ZA NAPENJANJE ČESA								DOKTOR	
SREBRO			BREZREPA DVOŽIVKA						KALJ ... IN HERCEGOVINA
ORGANIZIRANA DEJAVNOST								BREZNIK ANTON	SVOJILNI ZAI MEK
MOČVIRNAT TRAVNIK					ZUPANČIČ				
ANTON NOVAČAN			BLAŽ LUKAN		S TRAVO PORASEL SVET V GOZDU			VUK STEFANOVIČ KARADŽIČ	PITAGOROVO ŠTEVILLO
SOLMIZACIJSKI ZLOG			NAPETA VRV					ŽENSKO IME	
IZGUBA SPOMINA			DUŠIK					RIMSKA ENA	
									AVTOR: ANICA HUDERNIK

oblačil iz lanenega platna, predi-
va na kolovratih, trjačo...

S pomočjo krajanek: Zormanove
Ivice, Zdobčeve Micke, Likunove
Pavle, Matijeve Anice, Vranjekove
Milene, Falintnove Tončke in Kres-
nikove Zofke, smo pripravili prigriz-
ek, ki nas je spominjal na čas, ko
so trli lan.

V kulturnem delu programa je so-
delovala otroška in odrasla folklor-
na skupina pod mentorstvom Ma-
rice Gostenčnik, ženski zbor Tenu-
to pod vodstvom Polone Krpač -
Gornjak, moški zbor pod vodst-
vom Janežja Kolariča in učenci os-
novne šole Šmartno.

Projekt smo predstavili tudi na os-
rednji kulturni prireditvi v počasti-

tev praznika primestnih vaških
skupnosti: Šmartno, Turiška vas in
Legen.

Mislim, da nam je uspelo
podoživeti polpretekli čas in da bo
nam ostal, kako pravi Iztok Mla-
kar: en lep, zlahten spomin.

1. Glasbena pravljica o lanu
2. Edi Potočnik, veterinar.
Ja, strokovnjaki pa znajo...
3. Trenje lanu je bilo zelo težavno
delo
4. Česanje in stresanje lanu
5. Lan je zacvetel z modrimi
cvetovi.
6. Babice in dedki še znajo.
7. Posejali smo laneno seme.
8. Tako smo riflali
9. Takole smo pulili lan.
10. Bilke so pripravljene za
sušenje.

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

T R G O V I N A

LES

**SPECIALIZIRANA TRGOVINA
ZA OSKRBO GOZDARSTVA**

SLOVENJ GRADEC, Cesta na Štibus 1
Telefon 0602/501 620, faks 0602/42 684

RADLJE (Dvorec), Koroška cesta 68
Telefon 0602/71 421, faks 0602/71 239

rokavice - gumi
rokavice - gozdarske
obleka gozdarska
škornji gumi s filcem
čevlji gozdarski
čevlji gozdarski lažji

drsnik komplet
meter gozdarski 15m
veriga vlečna 2 m
vrv jeklena Ø 10 mm
vrv jeklena Ø 12 mm
zagozda

svečka
meč Oregon
veriga 28 Z
veriga 32 Z
pila Ø 4,8 mm

motorna žaga
JONSERED 2054
motorna žaga
JONSERED 670
motorna žaga
HUSQVARNA 254 xp
motorna žaga
HUSQVARNA 268
olje za mešanico
olje za verigo (4l)

**SMO POOBLAŠČENI PRODAJALEC IN SERVISER
MOTORNIH ŽAG JONSERED
IN MOTORNIH ŽAG, KOS IN KOSILNIC:
HUSQVARNA, STIHL, JONSERED**
Plačilo na obroke,
oziroma kompenzacija z lesom

371XP

